

Turistična zveza
Slovenije

Lipov List

Junij 2024

dobre zgodbe v slovenskem turizmu

Poština plačana
pri pošti 1102 Ljubljana

Vedno na poti
Mladi vodniki
Usmerjeno v naravo
Moja dežela 2024

**I FEEL
SLOVENIA**

Moja dežela 2024 – znak gostoljubnosti

'Slovenija, moja dežela' je slogan velike oglaševalske akcije, ki je nastala v 80 letih prejšnjega stoletja. Akcija je bila zasnovana za promocijo slovenskega turizma, a je bil njen domet precej širši.

Tradicionalni izbor Moja dežela – lepa in gostoljubna smo nadgradili v izbor Moja dežela – znak gostoljubnosti.

»Turizem je živ organizem, ki se spreminja skozi čas, ostajajo pa temeljna izhodišča. Kot so zapisali 1. junija 1904 ob razglasitvi ustanovitve TD Kranjska Gora, je turizem za nas priložnost, odgovornost in dolžnost. Ugotovili smo, da so naši kraji vsi po vrsti urejeni, zato se bomo še bolj osredotočili na gostoljubnost. Med prebivalci Slovenije želimo ponovno obuditi zavest, da gostoljubnost definiramo ljudje. V Sloveniji izstopamo po dveh zelo pomembnih vrednotah: 5* naravi in 5* ljudeh. Pri petzvezdični naravi stremimo k temu, da bi iz trajnostne in zelene destinacije postali zdravilna destinacija, pri petzvezdičnih ljudeh pa iščemo gostoljubnost. V letošnjem izboru se bomo osredotočili na iskanje najbolj gostoljubnih krajev ter zdravilnih doživetij in praks,« je prenovljen izbor predstavil **Dominik S. Černjak, predsednik TZS.**

Nove kategorije

Na državni ravni so kraji letos razdeljeni v nove kategorije:

1. Naj turistični kraji,
2. Prepoznavni turistični kraji,
3. Vzhajajoči turistični kraji,
4. Skriti turistični kraji,
5. Izletniške točke,
6. Zgodovinska jedra.

Poleg krajev tekmujejo tudi kampi, glampingi in tematske poti.

Moj izlet

Tudi letos bomo v sklopu projekta promovirali turistično ponudbo Slovenije, ki je vključena v mobilno aplikacijo »Moj izlet« ter tako domačega gosta nagovarjali k odkrivanju lepot Slovenije. Glede na to, da se bo Turistična zveza Slovenije v prihodnje osredotočila na razvoj in promocijo zdravilnih doživetij, vas pozivamo, da v vaš enodnevni izlet, ki ga mora vsebovati prijava, vključite vsaj eno zdravilno doživetje, saj bomo le-te skozi vse leto dodatno promovirali.

Prijave sprejemamo do 21. junija 2024 preko spletne aplikacije na naši strani. Če prvič sodelujete v akciji Moja dežela 2024, se za vstop v aplikacijo najprej registrirajte na povezavi <https://turisticna-zveza.si/> registracija ali pa s klikom na banner na naši spletni strani.

Slovesna podelitev priznanj pod častnim pokroviteljstvom predsednice RS Nataše Pirc Musar bo potekala v okviru Dnevo slovenskega turizma 18. novembra 2024 v Laškem.

KAZALO

INTERVJU	4–6
Dr. Mitja Gorenak: Edina predvidljivost je to, da si vedno na poti	
VODNIŠTVO	8–29
Kako postati turistični vodnik?	
Turistični vodniki - specialna znanja	
Vodnik po naši dediščini	
Poklic gorski vodnik	
Z vodnico v naravi po Črni na Koroškem	
Najboljše zgodbe Baške grape	
V domačem narečju	
Ambasadorji domačega kraja	
Želeli so ga posvojiti	
Turjaški grad je bil zanj drugi dom	
Ilirska Bistrica skozi interpretacijo Fejststrica Mrosa	
Vse bolj priljubljena turistična doživetja	
KJER JE ZDRAVJE DOMA	30-31
Vodiči po blagodejnih energijah ter zdravih in zdravilnih vodah Slovenije	
TZS	32–34
Klepet na naj poti	
Srečanje obvodnih krajev Slovenije	
TURIZEM SMO LUDJE	35-37
Okrogle obletnice	
Dogodki TZS	
Jurčičev Jurij Kozjak na Muljavi	
TURISTIČNI PODMLADEK	38-41
Mladi turistični vodnik	
Sprehod po okusnih zakladih	
DIGITALIZACIJA	36
Digitalni vodniki so nepogrešljivi	

Prihodnja številka Lipovega lista bo izšla v prvi polovici avgusta. Sporočila o novostih na območju delovanja vašega društva najpozneje do 10. julija 2024 pošljite na elektronski naslov: info@turisticna-zveza.si, napovedi prireditve pa pridno vpisujte na našo spletno stran.

UVODNIK

Fotografija: Barbara Jakše Jeršič

Drage bralke, spoštovani bralci!

Pred vami je poletna številka revije Lipov list, ki smo jo zaradi dopustov, med katerimi se boste številni odpravili na rajžo, posvetilu vodenju in poklicu vodnika.

Naj vam že v uvodu zaupam, da z zemljevidom nisva najboljša prijatelja, tudi pametni telefon mi v tem smislu ni ravno v pomoč. Po mestih in v naravi se najraje sprehajam kar tako, brez večjih načrtov, kot sodobna obiskovalka brez kompasa. Ni treba posebno poudarjati, da sem se zaradi tega že nešteto krat znašla v zanimivih situacijah, predvsem pa na silno čudnih lokacijah, ki so bile običajno na povsem drugem koncu mesta, kot sem ga želela obiskati. In zato je bilo tudi zanimivo.

Na turističnih destinacijah ne želim hiteti, zato mi ni blizu 'azijski način potovanja', kot ga je opisal naš osrednji intervjuvanec, dr. Mitja Gorenak, profesor na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru in avtor učbenika Osnove turističnega vodenja. Pravi, da Azijci včasih v osmih dneh obdelajo celotno Evropo, obiščejo pet evropskih prestolnic... Ne, hvala!

Na srečo imam med prijatelji kar nekaj občasnih turističnih vodnikov, zato se ob obisku Barcelone najraje prepustim prijateljici Nataliji, med obiskom Pariza Adeline. Z njima vedno spoznam plati mesta, ki so po navadi na voljo samo domačinom. Najnovejši in najmodernejši tapas bar v gotskem delu Barcelone denimo ali nenavadno afriško trgovino v Goutte d'Or oziroma Mali Afriki sredi Pariza.

Tudi v Sloveniji se najraje podam na pot iskanja še neodkritih koticov, ki jih poznajo samo domačini, kar je tudi prednost naše digitalne aplikacije Moj-izlet, ki je nastal v sodelovanju z lokalno skupnostjo. Aplikacijo smo razvili tudi s ciljem razpršitve slovenskih turističnih tokov in promocije manj znanih turističnih destinacij.

Turistično ponudbo Slovenije, vključeno v mobilno aplikacijo 'Moj izlet', bomo nadgrajevali tudi v sklopu prenovljenega izbora Moja dežela 2024, na katerega že zbiramo prijave. Želeli bi, da v vaš enodnevni izlet, ki ga mora vsebovati prijava, vključite vsaj eno zdravilno doživetje, saj bomo te vse leto dodatno promovirali.

»Turizem je živ organizem, ki se spreminja skozi čas, ostajajo pa temeljna izhodišča. Kot so zapisali 1. junija 1904 ob razglasitvi ustanovitve TD Kranjska Gora, je turizem za nas priložnost, odgovornost in dolžnost. Ugotovili smo, da so naši kraji vsi po vrsti urejeni, zato se bomo še bolj osredotočili na gostoljubnost. Z nadgradnjo akcije in preimenovanjem v Moja dežela 2024 se vračamo k koreninam. Med prebivalci Slovenije želimo ponovno obuditi zavest, da gostoljubnost definiramo ljudje. V Sloveniji izstopamo po dveh zelo pomembnih vrednotah: 5* naravi in 5* ljudeh. Pri petzvezdični naravi stremimo k temu, da bi iz trajnostne in zelene destinacije postali zdravilna destinacija, pri petzvezdičnih ljudeh pa se osredotočamo na gostoljubnost. V letošnjem izboru se bomo tako osredotočili na iskanje najbolj gostoljubnih krajev in zdravilnih doživetij in praks,« je prenovljen izbor predstavil Dominik S. Černjak, predsednik TZS.

Uživajte v branju in naj vam ta številka našega časopisa služi kot navdih za naslednje popotniške avanture po moji, tvoji in naši deželi!

Polona Frelih,
urednica

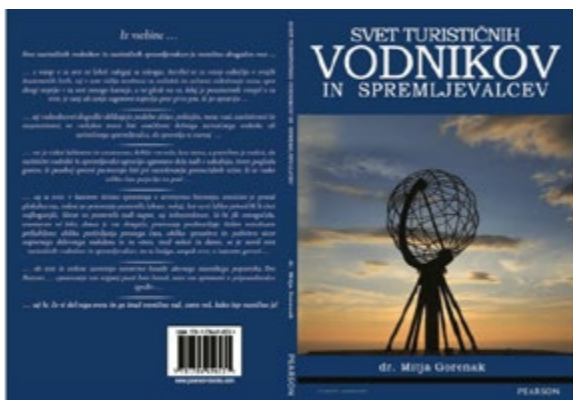

Edina predvidljivost je to, da si vedno na poti

Dr. Mitja Gorenak je profesor na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru in avtor učbenika Osnove turističnega vodenja, ki ga je Turistično-gostinska zbornica Slovenije uvrstila na seznam gradiva za pripravo na opravljanje licence za turističnega vodnika. Izbrali smo ga, ker je tako teoretik kot praktik, saj še vedno deluje tudi kot turistični vodnik.

Ste avtor učbenika Osnove turističnega vodenja, ki je predvsem praktične narave. Katere so osnove, ki jih mora poznati turistični vodnik?

Odgovor na vprašanje, kaj so osnove, je izjemno širok. Najprej moramo razčistiti, ali se pogovarjamo o osnovah vsebine ali tehnike. Treba je znati namreč ločevati med vsebinami in tehnikami vodenja. Če nimaš znanja o tehnikah in načinih vodenja, si lahko vsebinsko neskončno bogat, a ti to ne koristi. Ko vodnik ali vodnica obvladuje tehnike vodenja, se prilagajanje vsebin na različnih destinacijah odvija bistveno bolj enostavno. Vsebinska je nedvomno izjemnega pomena, a brez tehnike zbledi. Sam menim, da se je treba najprej osredotočiti na tehnike, kot so recimo zgodbarjenje, javno nastopanje, obvladovanje časa, retorika, večšine komuniciranja z občinstvom, ki se mu je treba prilagoditi, in še bi lahko naštevali.

Pred vami lahko stoji skupina otrok, skupina odraslih, skupina, v kateri so sami visokošolski učitelji s področja umetnostne zgodovine ... Tehnika vodenja ne more biti enaka za vse tri skupine, saj so že same po sebi izrazito različne.

Kar se tiče vsebine, se je treba prilagajati destinaciji, na kateri smo se znašli – oziroma še bolj natančno mikrolokaciji, kjer smo.

Je prijeten glas tudi pogoj, da si dober vodič?

Zagotovo, vendar je to stvar, na katero nimamo vpliva. Raje bom govoril o atributih, ki se jih da priučiti; da ne govoriš prehitro, da govoriš dovolj razločno, da stremiš k strogi rabi pravilnega slovenskega jezika, sproščen in umirjen govor. Glavni cilj je, da se

ljudje dobro počutijo. Nikoli ne smejo dobiti občutka, da hitiš, da se ti mudi, ker s tem nanje prenašaš stres. Včasih urnik res ne gre, kot si si zamislil, vendar gostje tega ne smejo opaziti.

Številni turistični vodniki so mi zaupali, da gre za težak poklic, ki ga lahko opravljajo samo tisti, ki imajo to delo res radi. Se strinjate?

V Sloveniji je delež turističnih vodnikov, ki se v celoti preživljajo izključno s turističnim vodenjem, razmeroma majhen. Precej več vodnikov, ki so licencirani pri TGZS-ju, se zraven ukvarja še z neko drugo dejavnostjo. Ogromno ljudi je, ki imajo prvotni poklic, naj gre za učitelje, pravnike, gradbenike, paleta je izjemno široka. Vodništvo opravljajo kot sekundarni poklic, kot dodatek. Potem je treba razlikovati tudi med turističnimi vodniki, ki delajo predvsem na slovenskem trgu, sprejemajo domače turiste in jih vodijo v lokalnem okolju, ter slovenskimi vodniki, ki spremljajo tuje skupine in z njimi krožijo po celotni Sloveniji ali celo širši regiji od Benetk, Dunaja, Dubrovnika naprej. Obstaja še tretja skupina, ki spremlja Slovence v tujini. Slovenci imamo na poti radi slovenskega, se pravi lokalnega vodnika, ki se mu v tujini pridruži kakšen lokalni vodnik. Gre za zelo različne profile.

Se pa vsekakor strinjam s tem, da če tega poklica nimaš rad, boš v njem izjemno težko uspeval, kaj šele zares užival. Gre za naporen poklic, ki vključuje vstajanje sredi noči, celonočne vožnje na destinacijo, kamor prideš zjutraj in te takoj čaka vodenje. Včasih si na nogah skoraj 24 ur. Delo je zahtevno tako po fizični kot čustveni plati, saj delamo z ljudmi. Odsoten si za vikende, praznike, kar sam zelo dobro vem, saj sem voditi začel še kot študent – skoraj 15 let sem zelo aktivno delal kot turistični vodnik.

Glede na to, da imate s tem bogate izkušnje, kakšen človek je idealen za poklic vodnika? Ali se ljudje še odločajo za ta poklic? Gre za priljubljen poklic?

Poklic je še priljubljen, zanimiv, v zadnjem obdobju se tudi zelo spreminja. Imamo kopico tehnoloških pripomočkov, ki nam omogočajo, da je vodenje precej bolj enostavno, kot je bilo nekoč. Po drugi strani so potrebna povsem nova znanja.

Zelo težko bi odgovoril, kakšen je idealen profil, pravzaprav ne vem niti, ali sploh obstaja. Pred leti sem izdal knjigo Svet turističnih vodnikov in spremljevalcev, ki je eno od priporočenih gradiv pri opravljanju izpita za turističnega vodnika. V knjigi je vključen tudi

primer Myers-Briggsovega testa, s katerim lahko prepoznamo, kateri poklici so primerni za koga. Gre le za enega izmed testov, mnogo jih je, a zavedajmo se, da so to le testi, za katere ne moremo zagotavljati popolne zanesljivosti.

Vsekakor za poklic turističnega vodnika velja kot za vse poklice v turizmu: rad ga moraš imeti. Poznam osebo, ki me je spremljala v času moje vodniške rasti. Odločila se je, da želi poskusiti, opravila je licenco, kakšne pol leta je celo vodila, potem pa rekla: »To preprosto ni zame! Preveč informacij, preveč dogajanja, preveč dinamike, potrebujem nekaj z več konsistentnosti, več predvidljivosti!« Pri vodenju je edina predvidljivost to, da si vedno na poti.

Omenili ste tehnične pripomočke, ki vstopajo na to področje. Kakšno je vaše mnenje o virtualnem vodenju, ki se je razmahnilo med korono? Mar ni digitalno turistično vodenje skregano z osnovnim poslanstvom turističnega vodenja?

S tem se ne strinjam. Gre samo za še eno obliko vodenja. So bili problematični avdiovodniki, ki smo jih že desetletja pred korono poznali po raznih muzejih? To ni nič drugega kot digitalno vodenje, le da smo zdaj prešli s strogo glasovnega še na vizualno vodenje prek zoomov, teamsov in podobnih aplikacij.

S tem nimam težav, bom pa opozoril na drugo stvar. Na Japonskem smo pred korono videli razmah hotelov, kjer ni stika z ljudmi, ampak v celoti delaš samo z digitalno opremo. Na recepciji je terminal podoben 'self check-in' terminalom na letališčih. Na takšnem terminalu predložiš QR-kodo, ki jo prejmeš ob rezervaciji, s terminalom opraviš prijavo, na POS-terminalu poravnáš storitev in potem ključki padejo v neki predalček. Nikogar ne srečaš. Takšne hotele so začeli zapirati, saj ljudje v turizmu iščemo človeški stik.

Mislím, da je občinstvo za digitalna vodenja omejeno. Ne gre za nekaj, kar bi dolgoročno popolnoma prevzelo turistično vodenje. Ne bomo vsi sedeli doma, si rezervirali potovanja v Pariz, naredili VR-očala, da nas bo nekdo vodil po Parizu. Luštna ideja, nič nimam proti njej in verjamem, da obstaja delež ljudi, ki bo to sprejel in kupil. Nikakor pa ne vidim, da bi spletna vodenja postala nadomestek za turistična vodenja, saj vseeno manjka pristnost izkušnje.

Omenili ste, da obstajajo različne oblike vodenja. V zadnjem času smo tudi pri nas dobili poplave vodnikov: turistične vodnike, planinske vodnike, gozdne vodnike, interpretacijske vodnike, dobivamo vodnike v naravi in krajini ... Kakšne so razlike med njimi in kaj pravite na poplavo licenc?

Gre za zelo kompleksno vprašanje z dolgo zgodovino. Ob prelomu tisočletja smo v Sloveniji prvič uvedli licence za turistične vodnike in turistične spremljevalce. Omenjeni sistem so nekateri ocenjevali kot zelo dobrega, drugi kot manj dobrega. Sam bom iskren in bom rekel, da ima svoje pozitivne in negativne plati. Pozneje smo se odločili, da licence niso več obvezne, da so prostovoljne, poleg tega smo ukinili turističnega spremljevalca. Sodim med tiste, ki so najprej opravili licenco za spremljevalca, potem šele vodniško licenco.

Sam menim, da z licenciranjem lahko gostu zagotovimo višjo kakovost storitve, a pozor, ne samo s tem, da imamo licenco, temveč če jo dobro zasnujemo. Ne moremo pa mimo problema, ki s tem nastaja, to je obseg dela, torej količina vodenja, ki je precej večja kot zmremo licencirati ljudi, vsaj v nekem razmeroma kratkem času. Bojim se, da enostavno nimamo dovolj kapacitet, kar je ključni problem. Če gledamo skozi prizmo kakovosti, sem vsekakor za licenco. Vprašanje pa je, ali gospodarstvo zaradi tega ne bo trpelo – ker nimamo dovolj vodnikov, tega tudi ne smemo dopustiti.

Omenili ste, da ste turistično vodenje začeli že v študentskih letih. Za seboj imate leta izkušenj. Kaj je najlepše in najtežje za vas v tem poklicu?

Najtežje je bila odsotnost od doma, od družine, prijateljev, bližnjih. Ta odsotnost je še toliko bolj naporna ob dogodkih, kot so denimo

vstopi v novo leto. Spomnim se številnih novoletnih praznovanj, ko so bili vsi nekje s prijatelji, družbo, uživali so, se zabavali, sam pa sem delal. Celo ob polnoči. Ko sem skupino peljal na trg v Barceloni ali Londonu, mi sicer ni bilo nič hudega, a bilo je drugače, bilo je delovno. Načeloma sem novo leto preživel sam ali v družbi kakšnega voznika, če sem bil z avtobusom. To ni enako, kot če si v družbi bližnjih, četudi smo se pogosto imeli zelo lepo, da me ne boste napačno razumeli. Najlepše je, ko se odpravljáš na svojo priljubljeno destinacijo, ki si jo že neštetokrat obiskal. Veš, da boš lahko goste pozitivno navdušil z majhnimi dodatnimi zadevami, ki mogoče niti niso v programu. Pokazal jim boš nekaj več. To seveda velja, če destinacijo, kamor vodiš, poznaš in jo imaš rad.

Kateri izraz se vam zdi bolj ustrezen – je to vodnik ali vodič? Kaj počne vodja poti?

Zmešnjava je neizmerna. Uradno smo turistični vodniki. Seveda se odzovemo tudi, če nas kdo poklical vodič, saj smo na to navajeni. Vodja poti je nekaj, kar slovenska terminologija še vedno razmeroma slabo pozna, saj gre za nekaj, kar smo prevzeli iz tuje prakse, zlasti iz ZDA, Azije, tudi Latinske Amerike, kjer poznajo t. i. 'tour managerje', kar je najbližje vodji poti.

Njihove naloge so lahko precej različne. Ponekod govorimo strogo o osebi, ki skrbi za logistiko in je v stiku s potniki samo kot posrednik. V vsakem mestu goste čaka lokalni vodnik, spremljevalec je stiku z njim glede rezervacij, sprememb prihodov, transferjev.

Azijci včasih v osmih dneh obdelajo celotno Evropo, obiščejo pet evropskih prestolnic, zato je dobra logistika zanje nepogrešljiva. Spomnim se, ko sem v nekem hotelu južno od Rima srečal zelo utrujenega japonskega vodnika. Zaupal mi je, da gre za predzadnji dan. Naslednji dan so imeli iz Rima povratni let, prileteli so v London, in to po celonočnem letu. Takoj zjutraj so se odpravili na ogled Londona, ob petih popoldne so bili že na vlaku čez Rokavski preliv, spali so že v Parizu. Pot so nadaljevali prek Južne Francije, Švice, Severne Italije do Rima. Vse to so zapakirali v sedem dni – skoraj neverjetno, vem.

Omenili ste že, da sodelujete z Gostinsko-turistično zbornico Slovenije, ki podeljuje licence. Kako sodelujete z njimi?

Moje edino sodelovanje z njimi je knjiga Svet turističnih vodnikov in spremljevalcev, ki je izšla leta 2017. Preučili so jo in jo sprejeli kot sestavni del priprave za licenco za vodnika.

Mogoče poznate naš natečaj Mladi turistični vodnik, s katerim za turistično vodenje navdušujemo turistični podmladek. Najboljši za nagrado prejme tečaj na TGZS-ju in lahko brezplačno pridobi licenco. Kaj menite o takšnih projektih?

Gre za zelo hvalevreden projekt. Tudi sam sem nekajkrat sodeloval s svojimi študenti. Imeli smo tudi finaliste, ne pa tudi zmagovalcev. Take pobude so odlične.

To je eden od načinov, kako poklic približati mladim. Z glorifikacijo nekih poklicev na televiziji smo doživeli spremembo trenda. Poklic, ki je veljal za nekaj povsem običajnega – govorim o kuharjih –, je postal zelo moderen po zaslugi resničnostnih šovov, kot so MasterChef, Gostilna išče šefa in podobno. Danes so kuharji primerljivi z rock zvezdami.

Na neki način bi si želel mogoče podoben šov za poklic turističnega vodnika, kar bi bila odlična promocija tudi za Slovenijo. Žal smo prišli do točke, ko resničnosti šovi oblikujejo podobo nekega poklica. Imeli smo tudi Bar, kjer so tekmovali v spretnostih barmana, kmetijo, kjer tekmujejo v kmečkih opravilih.

Kako je področje vodništva urejeno v tujini? Opravili ste namreč tudi raziskavo o kompetencah delavcev v turizmu v EU?

V raziskavi, ki sem jo opravil, sem analiziral vse od grškega, škotskega do ameriškega sistema. Kar nekaj držav smo pogledali in spekter je zelo širok.

Grki vodenje izvajajo kot klasični študijski program. Za poklic vodnika je treba štiri leta študirati kot študirate sociologijo, matematiko, nemščino ... V ZDA niso imeli licenc in je vse urejal trg, enostavno, če si dober, si dober, če nisi, te trg sam zavrne.

Osebo mi je najbližji škotski sistem, kjer izobraževanje in licenciranje opravljajo visokošolski zavodi, konkretno Univerza v Edinburgu. Ne gre za klasični študijski program, pač pa za nekakšno socializacijo, poglobljena izobraževanja, ki jih lahko opravljaš eno leto. V tem primeru si izobražen za vodenje po zavarovanih območjih, se pravi po nacionalni parkih, mestih. Če študiraš dve leti, si pripravljen za vodenje po celotni Škotski, po tretjem letu izobraževanja pa tudi za ture izven Škotske. Pomembno je dodati še to, da je velikanski poudarek na praksi, kar je za ta poklic izjemno pomembno.

Večina Evrope ima sisteme, ki so bolj ali manj podobni slovenskemu, se pravi, da gre za nekakšno licenciranje, s tem da je ponekod obvezno, ponekod ne, z več prakse, drugje z manj.

Kar se tiče slovenskega sistema, je po mojem mnenju preveč poudarka na vsebini, premalo pa na tehnikah vodenja.

Lahko razložite, kaj imate v mislih, ko govorite o tehnikah vodenja?

Prej sva se pogovarjala o tehnoloških pripomočkih pri vodenju. Včasih je bilo zelo pomembno, da si znal uporabljati zemljevid. Danes imamo vsi pametne telefone, vendar marsikdo ne ve, kaj vse omogoča čisto navadna aplikacija Google maps. Samo z nekaj kliki lahko nastaviš, da te pelje po poti, ki je prilagojena za vozičke, invalide, kar pomeni, da se izogneš vsem stopnicam. Marsikdo ne ve, da lahko zemljevide uporablja tudi brez spleta, če si jih je prej prenesel na telefon. Če smo na neki destinaciji, ki ni v EU in kjer je prenos podatkov zelo drag, lahko prenesemo zemljevid na svoj telefon in ga lahko uporabljamo, z izjemo podatkov z živo vsebino, denimo posnetkov o zastojih na cesti. Vse ostalo vidimo in uporabimo.

Na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru v okviru načrta za okrevanje in odpornost razvijamo serijo mikrodokazil. Gre za novo obliko kratkih izobraževanj v EU. Eno od teh projektov je tudi Turistični vodnik za družbo 5.0, kot smo ga poimenovali. V njem se ukvarjamo z uporabo pripomočkov, kot je pametni telefon, tudi z vprašanjem obogatene resničnosti, denimo očala, ki so videti kot navadna očala, s to razliko, da imajo eno stranico odebeljeno, v njej je mikrozaslona, na katerem bi predvajali sprotne informacije o poti ter morebitne prometne zastoje. Očala bi lahko nosil voznik, ki bi imel navigacijo v perifernem vidu, s čimer bi poskrbeli za večjo varnost. Za zdaj očala še niso uporabna zunaj, saj je presvetlo, zato iščemo rešitev.

Ali poznate našo aplikacijo Moj – izlet.si, na kateri si lahko vsak sam sestavi izlet po lastni meri. Kako jo ocenjujete?

Aplikacijo sem videl, ne poznam je podrobno. Vem samo, da so vse takšne stvari dobrodošle. Ne moremo se izogniti digitalizaciji, moramo jo samo smiselno uporabiti in vključiti.

Kar veliko časa sva namenili digitalnim aplikacijam, kar je ironično, glede na to, da na Finskem predavate o človeškem kapitalu v turizmu. Se vam ne zdi, da zaradi tehnologije človeški kapital postaja čedalje manj pomemben?

Ravno nasprotno, pomembnejši postaja. Vsa tehnologija tega sveta je odlična, vendar samo, če jo zna človek pravilno uporabljati. Če je ne znamo, nismo naredili nič. Človeški kapital je v turizmu vsekakor pomemben, kajti samo človek je tisti, ki je s svojim znanjem gonilo napredka.

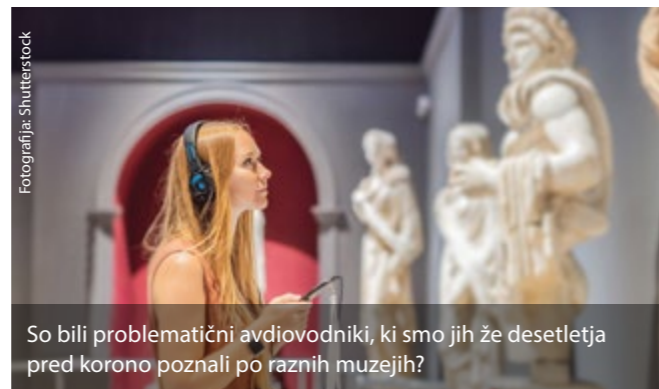
Svojim študentom govorim: »Lahko imate najlepši hotel, z najboljšim razgledom, najnovejšo opremo, s refinjenimi in lepimi sobami, če nimate ljudi, ki bodo to vodili in počistili, če nimate človeka, ki bo na recepciji nekoga sprejel, če nimate nekoga, ki bo stranki to prodal, imate samo zelo drago hišo.«

Kaj pravite o uvozu delovne sile s Filipinov?

Vprašati se moramo, zakaj moramo pripeljati tujo delavno silo. Tuja delovna sila v turizmu ni nekaj novega, s tem da smo doslej dobivali delovno silo, ki je prihajala iz držav nekdanje Jugoslavije, Romunije, Bolgarije – to je iz evropskega bazena, ki je zdaj prazen. Brezposelnost je v Sloveniji manj kot štirindstotna, ljudi preprosto ni. Imamo veliko širši problem, ki se začne z majhnim številom rojstev v Evropi, kot družba se staramo.

Poglejte samo statistične podatke za Slovenijo v letu 1991. Ob osamosvojitvi je bila povprečna starost prebivalcev Slovenije 35,9 leta, v letu 2022 je ta narasla na 43,9 leta, povprečna starost se je tako povečala za 8 let. Kot družba se staramo. Ljudi, ki bi delali, ni. Ali bomo vse zaprli ali bomo iskali delovno silo drugje. Na voljo sta samo še ti dve možnosti. V Evropi je samo še peščica držav, ki imajo večjo stopnjo brezposelnosti. To sta dve veliki turistični destinaciji: Grčija in Španija, kjer še vedno beležijo 10-odstotno brezposelnost in več. Ko se pogovarjam s kolegi iz Španije, imajo oni isti problem z iskanjem zaposlenih v turizmu. Za Španijo je primarni trg Latinska Amerika, kar je bistveno lažje, saj govorijo isti jezik.

Smo na točki, kjer je stvar odločitve. Ali bomo tujo delovno silo, ki jo potrebujemo, enostavno sprejeli, ali bomo z zelo agresivnim dvigovanjem plač tekmovali z obstoječo delovno silo v Sloveniji in jo bomo pripeljali nazaj v turizem. V času korone je ogromno vodnikov zapustilo poklic in danes ne pridejo nazaj. Zakaj ne? Ne, ker je plačilo slabo, v zakup je treba vzeti tudi odsotnost, neprespance noči in vse, kar sodi zraven, to naredi poklic zahteven in treba ga je ovrednotiti, če želimo vanj privabiti več delavcev. Nikakor pa nismo edini, tako je tudi pri policistih, medicinskih sestrah, paznikih v zaporih, gasilcih.

So bili problematični avdiovodniki, ki smo jih že desetletja pred korono poznali po raznih muzejih?

Vaša najljubša destinacija v Sloveniji in tujini?

V Sloveniji je seveda najlepše biti doma ali iti domov. Vedno bom oboževal svoje domače konce, kjer sem odraščal, to je okolica Šmarja pri Jelšah. Zelo ljuba mi je tudi Zgornja Soška dolina, čeprav je zelo oddaljena in infrastrukturno slabše dostopna. Vedno se rad vrnem tudi v Prekmurje, ker tam živijo zelo prijazni ljudje, ki pripravljajo odlično domačo hrano.

Kar se tiče tujine, se zadnjih 10 let redno vračam na sever Finske, čisto natančno na Laponsko. Ne samo, ker poučujem na Univerzi na Laponskem, v mestu Rovaniemi, pač pa tudi kot vodnik, predvsem v decembru, ko Slovenci zelo radi obiščemo Božička, ki je doma le streljaj od Rovaniemija. Tudi poleti grem zelo rad na sever. Sem človek, ki mu vročina ne dene najboljše. Srce bo vedno ostalo tudi v Barceloni, kamor sem v karieri vodnika odpotoval največkrat, četudi gre za zelo toplo mediteransko mesto. To je mesto z neverjetno dušo, tržnicami, tapasi, vzdušjem. Je pa seveda preplavljeno s turisti. Iskreno, pravzaprav ni toliko pomembno, kam grem, ampak da grem, zato se res lahko poistovetim z mislijo Nejcja Zaplotnika: »Vse to je moje življenje. Pot, ki ne pripelje nikamor drugam kakor na naslednjo pot, in ta zopet na naslednje razpotje. Brez konca. Svoboda v najpopolnejšem pomenu besede.«

Polona Frelih

»Z Geo mi nikoli ne zmanjka tem za pogovor.«

Gea je edina izvorna slovenska poljudnoznanstvena revija. Predstavljamo aktualna znanstvena odkritja, osveščamo o podnebnih in družbenih spremembah. Pišemo o zgodovinskih temah, ki jih drugje ne boste našli. **Nizamo ideje za vsebinsko bogate družinske izlete po Sloveniji** ter navdušujemo z doživetimi potopisi s potovanj po svetu, opremljenih z imenitnimi fotografijami.

Naroči revijo Gea

Praktični izpiti za turistične vodnike - tričlanska izpitna komisija in kandidati

Kako postati turistični vodnik?

TURISTIČNO
GOSTINSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

Dejavnost turističnega vodnika je v Sloveniji regulirana z Zakonom o spodbujanju razvoja turizma, ki razlikuje turističnega vodnika od vodje poti in lokalnega turističnega vodnika (ali turističnega vodnika na določenem turističnem območju). Turistični vodniki na nacionalni ravni delajo zakonito, šele ko opravijo izpit pri Turistično-gostinski zbornici Slovenije (TGZS) in imajo urejeno letno registracijo za tekoče leto. Kot dokazilo o izpolnjevanju teh zakonskih pogojev jim Turistično-gostinska zbornica Slovenije izda dvojezično (slovensko-angleško) plastično vodniško izkaznico s fotografijo imetnika, ki jo morajo nositi na vidnem mestu pri opravljanju vodniškega poklica.

Turizem je obetavna in nenehno rastoča panoga, ki jo pesti pomanjkanje kadra. Organizatorji potovanj zadnja leta pogrešajo večje število turističnih vodnikov. Če ste med tistimi, ki radi potujete in vas veseli dinamični delovnik ter delo z ljudmi, ste morda prava oseba za 'sanjski poklic' turističnega vodnika. Turistični vodniki na nacionalni ravni lahko vodijo skupine turistov na območju celotne Slovenije (ne glede na morebitne ureditve lokalnega turističnega vodenja v posamezni občini ali regiji). Prav tako lahko vodijo na območju vseh držav članic EU pod določenimi pogoji (devet od sedemindvajsetih držav zahteva prijavo občasnega dela). Na vodniški izpit se od leta 2018 lahko prijavi kdorkoli, ne glede na predhodno končano stopnjo izobrazbe ali znanje tujih jezikov.

Seja izpitnega odbora 10.10.2023

Kaj konkretno počne turistični vodnik? Turistični vodnik opravlja turistično vodenje obiskovalcev v izbranem jeziku in po vnaprej določenem programu, kar obsega poljudno razlago kulturne dediščine, naravnih znamenitosti in posebnosti posameznega

območja; medtem ko je vodja poti oseba, ki v imenu in za račun organizatorja spremlja udeležence turističnega aranžmaja po vnaprej določenem programu in jim nudi organizacijske in tehnične storitve, s čimer zagotavlja, da se program izvaja tako, kot je bilo navedeno v promocijskem gradivu in prodano potniku (potrošniku), in daje praktične krajevne informacije. Za razliko od turističnega vodnika gre pri vodji poti za popolnoma dereguliran poklic, ki ga lahko izvaja kdorkoli, ki mu turistična agencija zaupa to nalogo. Nekoč so vlogo vodje poti izvajali turistični spremljevalci, vendar jih od leta 2018 v Sloveniji nimamo več.

Vodniški izpiti na državni ravni se pri Turistično-gostinski zbornici Slovenije izvajajo že več kot četrto stoletje. V tem času je izpite opravilo že 1554 vodnic in vodnikov, od katerih je danes aktivnih še približno 1200. Vsi izpiti za turističnega vodnika se opravljajo pred

Izpitna komisija dne 19.3.2024

tričlansko izpitno komisijo. Izpit je sestavljen iz teoretičnega in praktičnega dela. Na teoretičnem delu izpita kandidati odgovarjajo na šest vprašanj iz različnih tematskih sklopov (ti so: turistična geografija s kartografijo, zgodovina, etnologija, psihološki vidiki skupinskih vodenj, umetnostna zgodovina z arheologijo ter zakonodaja, ki regulira dejavnosti organizacije in izvedbe skupinskih turističnih potovanj). Na praktičnem delu izpita se kandidati odpravijo na enodnevni izlet po Sloveniji in konkretno vodijo bodisi v avtobusu pred mikrofonom bodisi na peš ogledu starih mestnih jeder na enem odseku poti.

Seja Izpitnega odbora za turistične vodnike

Datumi izpitov za posamezne izpitne roke se objavljajo na spletnih straneh Turistično-gostinske zbornice Slovenije na www.tgzs.si. Izpite izvajamo v dveh spomladanskih in dveh jesenskih izpitnih rokih. Zanimanim kandidatom se svetuje, naj najprej opravijo tečaj za turistične vodnike. Pripravili smo ga tudi na Zbornici, da bi posameznikom olajšali priprave na izpit in hkrati prispevali k izboljšanju veščin turističnega vodenja.

Zbornični vodniški tečaj vsebuje štirideseturno usposabljanje. Tečaj izvaja devet različnih predavateljev, ki so strokovnjaki za različna tematska področja in večinoma tudi dolgoletni turistični vodniki. Cilj, ki se ga zasleduje na zborničnih tečajih, je, da bodoče turistične vodnike usmerja k ustrezni uporabi teoretičnega znanja pri praktičnem vodenju (kako naučene vsebine na poljuden način predstaviti obiskovalcem, kdaj je primeren čas in kraj za razlago turističnih znamenitosti vodnika na poti, kako reševati nepredvidene in neprijetne situacije v praksi, kako delati v skladu s predpisi in etičnimi normami itd.). V okviru tečaja kandidate popeljemo tudi na

Barbara Babnik predava na vodniškem tečaju na TGZS dne 21.2.2024

enodnevni izlet po Sloveniji za simulacijo (vajo) vodenja, ki poteka po isti trasi poti kot na izpitu. Tečaje, ki ne obsegajo tudi praktičnega vodenja v avtobusu ali vsaj govornih vaj pred mikrofonom, se kandidatom odsvetuje. Vodniški izpit na nacionalni ravni je zahtevan in se ga ne naredi zlahka. Treba se je najprej naučiti odgovorov na objavljena izpitna vprašanja in osvojiti veščine javnega nastopanja. Najtežji del izpita je zagotovo praktično vodenje, ko je treba naučeno znanje konkretno predstaviti skupini na poti na zanimiv način. Zato so zbornični tečaji Veščine turističnega vodenja za kandidate velika pomoč pri pripravah na izpit. Organiziramo jih dvakrat letno: spomladi in jeseni. Tako kot termine izpitov tudi datume tečajev najdete na portalu TGZS v rubriki Turistični vodniki.

Dobro je vedeti, da je delo turističnega vodnika zahtevno in odgovorno; organizatorji potovanj jim zaupajo pomembne dokumente, večje vsote denarja in skrb za skupine ljudi. Za to delo so nujno potrebne tudi določene osebnostne lastnosti, kot so sproščena komunikativnost, pozitivna naravnost, nekonfliktnost, natančnost, poštenost, sposobnost orientiranja v neznanem okolju, dobra organiziranost, iznajdljivost, sposobnost sistematičnega podajanja informacij v lepem, tekočem slovenskem (ali tujem) jeziku, dobra fizična kondicija za celodnevna pohajkovanja itn. Zanimanim kandidatom za vodniški izpit se svetuje, naj tehtno premislijo, ali imajo predispozicije za opravljanje tega zanimivega, vendar tudi zahtevnega dela z ljudmi. Prav tako se jim polaga na dušo, naj se ne pustijo zavesti lepim brošuram in mladostniškim sanjam o daljnih potovanjih, temveč naj poskušajo tudi iskreno premisliti o vseh obveznostih, ki ta poklic spremljajo, in se vprašajo, ali bodo kos vsem zahtevam. Ne spreglejmo, da se morajo turistični vodniki usposabljeni, učiti in izpopolnjevati ves čas – vsakič, ko gredo na novo pot. Živimo v dobi vseživljenjskega učenja, kar še posebno velja za poklic turističnega vodnika na nacionalni ravni, ker ti vodniki vodijo vsepovsod. Za konec izpostavimo še nekaj: z opravljenim izpitom turistični vodniki naredijo samo prvi korak na dolgi poti nenehnega učenja. Imeti vodniško izkaznico pomeni le, da je zadoščeno minimalnim zakonskim pogojem, nikakor ne tudi to, da gre za dobrega vodnika. Dober turistični vodnik postane s časom, nenehnim izpopolnjevanjem, s prakso in pridobivanjem izkušenj na tisočih kilometrih potovanj.

Seja Izpitnega odbora za državne izpite za turistične vodnike

Za več informacij o opravljanju izpita za turističnega vodnika na nacionalni ravni pokličite na telefonsko številko: 01 58 98 223 mag. Snežano Škerbinc ali ji pišite na elektronsko pošto: snezana.skerbinc@tgzs.si.

Besedilo: mag. Snežana Škerbinc, samostojna svetovalka pri TGZS
Fotografije: Arhiv GTZS

Slovenija je edina država na svetu s certificiranim apiturizmom.

Turistični vodniki – posebno znanje

Turistični vodniki so pomembni ambasadorji destinacij in kultur, ki jih predstavljajo. Izobraževanje je ključno za njihovo strokovnost in uspešno opravljanje dela iz več razlogov:

- Zaradi sprememb in novosti, saj je turizem dinamična industrija, ki se nenehno spreminja. Nova odkritja, razvoj infrastrukture, spremembe v politiki, trendi potovanja in druge novosti zahtevajo, da so turistični vodniki vedno na tekočem z znanjem.
- Kakovostne izkušnje gostov – turistični vodniki so ključni pri ustvarjanju pozitivne izkušnje za obiskovalce. Če so primerno izobraženi, lahko gostom zagotovijo bogate in informativne vpogled v destinacijo, kar lahko poveča zadovoljstvo in verjetnost, da se bodo vrnili ali jo priporočili drugim.
- Profesionalna odgovornost – kot strokovnjaki imajo turistični vodniki odgovornost do svojih gostov, destinacije in industrije na splošno. Z nenehnim izobraževanjem ohranjajo visoko raven profesionalnosti in etike.
- Konkurenčnost na trgu, saj imajo v konkurenčnem svetu turizma dobro izobraženi turistični vodniki prednost. Nenehno izpopolnjevanje njihovega znanja in veščin jih lahko loči od drugih ponudnikov in jim pomaga pridobiti in ohraniti stranke.
- Zagotavljanje varnosti – izobraževanje vključuje tudi usposabljanje za zagotavljanje varnosti gostov. Turistični vodniki se morajo zavedati morebitnih nevarnosti, pravil ravnanja v nujnih primerih in drugih varnostnih protokolov.

Klub profesionalnih turističnih vodnikov Slovenije (v nadaljevanju KPTVS) je bil ustanovljen leta 2015 in je stanovska organizacija, ki vključuje vodnike, ki jim je turistično vodenje primarni vir zaslužka. Njegove članice in člani so večinoma vodniki z dolgoletnimi vodniškimi izkušnjami, tudi 30 in več let. Ščasoma pa so zaradi zgoraj navedenih razlogov ugotovili, da morajo gostom ponuditi nekaj več. Tako je v nekaj letih nastalo več izobraževanj, ki so jih z lastnimi idejami in znanjem pripravili v Klubu. Vodnik namreč nikoli ne zaključuje izobraževanja, vseživljenjsko učenje je njegov vsakdan.

Krajši opis profilov turističnih vodnikov, ki jih KPTVS pripravlja v povezavi s partnerji:

1. Čebelarstvo-turistični vodnik je edinstven na svetu. Je vezni člen

med skupino (strokovnimi oz. manj strokovnimi) in ponudniki na čebelarstvu in drugih lokacijah, vezanih na čebelarstvo, po katerih je Slovenija že zelo dobro poznana. Za popolno doživetje čebelarstva se priporoča obisk certificiranega čebelarstvo-turističnega ponudnika. Te čebelarstvo-turistični vodniki dobro poznajo. Certifikat namreč pomeni kakovost, ki je ravno v tem letu dobil nadgradnjo. Na podlagi pisne izjave strokovna komisija, ki jo oblikuje Čebelarstva zveza Slovenije, izvede presojo čebelarstva in na podlagi te ocene določi število čebelic (1-3), ki jih turizem prejme. Čebelarstva zveza Slovenije nato vsako leto načeloma ob dnevu turizma podeli certifikate novim certificiranim ponudnikom čebelarstva turistične ponudbe

- 2. Gozdno-turistični vodnik** s svojim vodenjem (med drugim) spodbuja spoštovanje do narave, ozavešča goste o pomenu ohranjanja okolja, predstavlja zgodovino in kulturni pomen gozda v določeni regiji. Je vodnik, ki z določenimi orodji in interpretacijo predstavi gostom tudi gozdno-učne poti. Njegovi partnerji pri pripravi in izvedbi izobraževanja so Gozdarski inštitut Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije in Turistična zveza Slovenije.
- 3. Vodnik po Unesco biosfernem območju Krasi in porečju Reke** posreduje znanje o naravni in kulturni dediščini na tem prostoru. Z osvojenim znanjem predstavi Unesco, MAB in Ramsar lokacijo. Partner pri pripravi in izvedbi izobraževanja je Park Škocjanske jame.
- 4. Vodnik, ki vodi verske skupine.** Tovrstno izobraževanje turističnemu vodniku ponuja znanje, ki mu učinkovito pomaga natančno in jasno opredeliti pojme, ki jih bo potreboval pri vodenju v segmentu verskega turizma. Izobraževanje izvajajo člani KPTVS.
- 5. Vodnik, ki vodi osebe s posebnimi potrebami oz. oviranostmi.** Poznavanje vodenja gostov v tej skupini je izrednega pomena, prav tako ne smemo pozabiti na varnost. Tovrstno znanje je uporabno v vseh vrstah ponudbe, saj se tudi gostje z oviranostmi udeležujejo vsebinsko različnih programov. Turistični vodniki s tem znanjem tako omogočajo popolno potovalno izkušnjo za vse (Tourism for all, Accessible tourism).

Izobraževanje izvajajo člani KPTVS, ki so pridobili znanje pri kompleksnih projektih o dostopnosti, tudi v tujini.

6. Muzejski vodnik. Ideja o tovrstnem vodniku se je porodila med turističnimi vodniki, ki so že opravili licenco za vodenje po muzejih v tujini (npr. Hofburg na Dunaju), ki so razvili način muzejskega vodenja po sistemu 'najboljših oziroma najbolj znanih eksponatov'. V Sloveniji smo lahko še posebno ponosni na dejstvo, da so vrednost turističnih vodnikov kot muzejskih vodnikov prepoznali in zanje pripravili izobraževanje v Narodnem muzeju Slovenije, Slovenskem etnografskem muzeju, Muzeju novejšje in sodobne zgodovine Slovenije, Mestnem muzeju Ljubljana, Narodni galeriji in Čebelarstvu muzeju v Radovljici. Priključil se jim je tudi mali zasebni muzej – Lekarniški in alkimistični muzej. Trenutno potekajo izobraževanja še po drugih muzejih, kar nadvse pozdravljamo.

7. Trajnostno naravnani turistični vodnik. Trajnostni turizem je odgovorni turizem, ki spoštuje potrebe okolja in ljudi, lokalnega gospodarstva in narave. Prav takšen naj bo tudi trajnostno naravnani turistični vodnik. Njegova dolžnost je, da poveže obiskovalce in lokalno prebivalstvo in zgradi most med kulturami. Izobraževanje izvajajo člani KPTVS.

Ni naključje, da je polovica novih profilov turističnih vodnikov vezanih na naravo. Poznavanje narave v Sloveniji je ključno za ohranjanje njenih naravnih bogastev, kulturne dediščine in trajnostnega razvoja, kar koristi tako prebivalcem kot prihodnjim generacijam in omogoča obiskovalcem, domačim in tujim, doživetja posebne vrste.

Zelo nas veseli, da so nekatera izobraževanja postala tudi mednarodna. To pomeni, da so vsebine zanimive, predvsem pa zaradi pridobljenega posebnega znanja uporabne tudi za naše vodniške kolege iz tujine.

Besedilo in fotografije: Dominika Trepel

Doživite barvitost, bogastvo mineralov in zgodbe rudarjev v rudniku Sitarjevec Litija

Rudnik Sitarjevec Litija je sodobni podzemni muzej, ki obiskovalcem ponuja vpogled v raznolikost geološke naravne dediščine. S svojo barvitostjo in pestrostjo mineralov ter hitrorastočimi limonitnimi kapniškimi oblikami jemlje dih obiskovalcem.

Rudnik Sitarjevec sodi med polimineralna rudišča z izjemno mineraloško pestrostjo. Je eno najbogatejših najdišč mineralov v evropskem in svetovnem merilu, saj je v njem moč najti več kot šestdeset različnih mineralov.

Kaj ponujamo?

- Vodenje v slovenskem, angleškem ali nemškem jeziku.
- Animirano vodenje s Sitarjevskim škratovim pripovedovanjem pravljic in zgodb rudarjev.
- Pogostitev s sitarjevsko mal'co, škratovim šmornom ali sitarjevsko sladico.
- Gastronomsko popotovanje s 5-hodnim menijem ob spremljavi izbranih vin (november 2024).

Obisk je lahko del turističnega paketa za izletnike vseh generacij in primeren tudi za praznovanje različnih življenjskih dogodkov.

Rudnik si lahko ogledate vse dni v tednu s predhodno najavo. Minimalno št. obiskovalcev so 4 osebe. Ob sobotah ob 10. uri je možnost ogleda Izvoznega rova tudi brez najave.

Več informacij: www.rudniksitarjevec.si; FB Rudnik Sitarjevec Litija; info@visitlitija.si ali na 051 312 739, 070 700 484.

Na prvi izvedbi nas je prezeblo do kosti. A dobri odzivi udeležencev so tlakovali pot za vse nadaljnje izvedbe.

Vodnik po naši dediščini

Vodnik interpretator je vodnik, ki pri svojih vodenjih nakaže poti do različnih pomenov, ki jih ima dediščina. Pri tem uporablja sredstva in metode, ki nam omogočajo poglobljeno doživljanje dediščine. Povedano drugače, vodnik interpretator gradi zgodbe skupaj z obiskovalci s pogovorom. Tako pri razlagi dediščine ne gradi le na informativnem prikazu, temveč pomaga pri gradnji odnosa do dediščine ter spodbuja refleksijo do vrednot, ki se jih dotakne pri interpretaciji.

Izdelek projekta Kakovost v interpretaciji dediščine

Usposabljanje za vodnika interpretatorja je nasledilo in nadgradilo Evropsko združenje za interpretacijo dediščine – Interpret Europe. Pri tem je usposobilo mednarodno ekipo trenerjev, katere del sem v letu 2016 postala tudi sama. Program se tako izvaja po celotni Evropi. Večkrat sva ga v zadnjih letih izpeljali (s kolegico Heleno Vičič) tudi v Sloveniji, tako imamo v naših vrstah kar nekaj kolegov, ki nosijo naziv vodnik interpretator oz. vodnica interpretatorka.

Čeprav zagovarjamo načelo, da obiskovalcem omogočimo neposreden stik z dediščino, so dobrodošli vsi pripomočki, da je interpretacija kar se da doživeta.

Intenzivno od prve kave dalje

V 40-urnem usposabljanju (5 dni) udeleženci spoznajo teorijo interpretativnega vodenja, predvsem pa vso teorijo preizkusijo v praksi v različnih okoliščinah. Po besedah udeležencev je prav odziv in ovrednotenje kolegov velika dodana vrednost usposabljanja, čeprav za mnoge še dodatno breme, ko te gledajo stanovski kolegi. Velik del usposabljanja je tudi zaključni interpretativni nastop, ki se posname, nato mora udeleženec podati samooceno svojega nastopa. Mnogi imajo z ogledom posnetka še največ težav.

Za osvajanje bistva interpretacije oz. pozicijskega stavka se poslužujemo več različnih metod.

S papirja v življenje

Če se med usposabljanjem udeleženci še malce lovijo s terminologijo ter s tem, kako univerzalne koncepte (npr. življenje, svoboda, boj, rojstvo, smrt, zdravje ...) vključiti v svoje stavke, ki jih kot svetilniki vodijo pri interpretativnem vodenju, je zaključna naloga – priprava interpretativnega sprehoda – velikokrat prelomna točka pri razumevanju ter sidranju interpretacije kot metodologije, ki nam zleze pod kožo.

Pod mostovi Maribora

Še posebno me veseli, ko naloge, ki so zelo aplikativno usmerjene, zaživijo kot primeri interpretativnega vodenja. V dosedanjih letih jih je zaživelo več deset. Ne bi želela koga izpustiti, a za primer sem izbrala nalogo, ki sem jo spremljala od nastanka do izvedbe za skupino. Za uspešno opravljeno usposabljanje je treba oddati nalogo le na papirju, a kdor ve, zakaj in po kaj pride na usposabljanje, mu je seveda cilj nekaj več.

Ko sem konec leta 2018 v sodelovanju s Klubom profesionalnih turističnih vodnikov izvedla usposabljanje sredi Ljubljane, je nanj prišla tudi zavedna Mariborčanka Jasmina Možič. Usposabljanje je izkoristila za raziskovanje svojih meja in okvirjev, v katerih se giblje, in ko je v zaključni nalogi prišla na svoj teren, je na papir spravila idejo o interpretativnem vodenju, ki vključuje mostove čez reko Dravo. Svoj interpretativni sprehod je zasnovala na tem, kako mostovi povezujejo in prispevajo k razvoju mesta. Tako je funkcionalnim objektom, ki jih opazimo, ko so zaprti in moramo po daljši poti, dala mesto v razvoju mesta in nagovorila naše vrednote, kot so skupnost, dostopnost in še kaj. Ob prvi priložnosti sem seveda izkoristila možnost in generacijo udeležencev usposabljanja kot primer dobre prakse peljala k Jasmini. Tako sem lahko sama preverila končni izdelek, udeleženci pa so videli, da končni izdelek ni nujno samo črka na papirju.

O kovačevih kobilah

Seveda je na mestu vprašanje interesentov za usposabljanje, 'kaj pa vi počnete v življenju'. Čeprav sem imela na začetku več izkušenj z izvajanjem delavnic kot vodenjem skupin, sem kmalu ugotovila oz. se odločila, da moram vse, kar prenašam na usposabljanju, tudi sama preizkusiti v različnih skupinah in okoliščinah. Tako se je rodilo in se rojeva kar nekaj projektov, kjer sledim metodologiji interpretativnega vodenja. Po toliko letih občasno izpustim izpolnjevanje tabel, a mentalna lista ostaja: Katera čutila bom angažirala pri doživljanju dediščine? Katere plati zgodbe bom predstavila in katera čustva/vrednote bom nagovorila pri obiskovalcih? Kako jih bom skozi pogovor povabila k soustvarjanju zgodb? Kako bom vplivala na njihov odnos do dediščine?

Ker me je v zadnjih letih pritegnilo pripovedovanje ljudskih zgodb, smo se s kolegicami iz društva Legende lotile projekta Sprehodi z legendami. Tam ne le pripovedujemo zgodbe (predvsem ljudske in resnične) v prostoru, ampak jih tudi interpretiramo. Zakaj živijo zmajji v gorah, ki so polne vode? Pridružite se nam in bomo skupaj ugotovili, kje se srečata ljudsko slovstvo ter geologija.

Besedilo: Janja Sivec, samozaposlena v kulturi, interpretatorka kulturne dediščine in predsednica KD Legende
Fotografije: Osebni arhiv

Na kmetiji, kjer naj bi se skrivala zakleta grofica, ki čuva sode zlatnikov, so arheologiji našli rimske kovance. Bi bil lahko tudi zaklad?

Peter Jeromel je gorski vodnik z mednarodno licenco

Poklic gorski vodnik

Moje ime je Peter Jeromel in sem gorski vodnik z mednarodno licenco, trenutno tudi aktualni predsednik Združenja gorskih vodnikov Slovenije. Gorsko vodniško dejavnost opravljam kot svoj primarni poklic. Ker je to precej nepoznan in redki poklic, vam bom opisal, kaj pomeni biti gorski vodnik, katero znanje je potrebno zanj in kako smo organizirani.

Gorski vodnik je človek, ki vodi posameznike ali skupine ljudi v gore na vodene ture v vseh razmerah in letnih časih. Poleti to pomeni športno plezanje, vodenje po zavarovanih poteh, vodenje po feratah, pristope na vrhove, vodenje odprav na neraziskana področja našega planeta ter na najvišje vrhove sveta, izvajanje tečajev plezanja, tečajev gibanja po feratah ali tečajev klasičnega gorništv. Pozimi vodimo ledno plezanje, krpljanje, vse vrste turnega smučanja (klasično turno smučanje, offpist, freeride, heliski, polarne ekspedicije ...), plezanje zimskih smeri in grebenov v visokih gorah doma in v

tujini ter tečaje lednega plezanja, turnega smučanja, tečaje varnega gibanja v gorah pozimi ter lavinske delavnice. Vodeni so lahko popolnoma neizkušeni turisti – posamezniki, ki so na primer prišli v Slovenijo na počitnice in se želijo na varen način povzpeti na Triglav ali spoznati športno plezanje, lahko so to podjetja, ki želijo za zaposlene izvesti timbiling delavnico in jim pripravimo vrvni poligon, ali adrenalinske delavnice, na katerih mora skupina delovati kot eno, da lahko pride do cilja. Naši gostje so tudi zelo izkušeni gorniki ali turni smučarji, ki si želijo novih doživetij, nadgraditi znanje ali priplezati na vrh, ki presega njihove plezalne ali smučarske sposobnosti, ali družine, ki si želijo aktivno preživeti prosti čas.

Gorski vodnik lahko postane vsakdo, ki ima dovolj plezalnih izkušenj.

Vodniške storitve izvajajo v vseh letnih časih.

Kje dela gorski vodnik?

Lahko rečemo, da so naša pisarna vse gore tega sveta. Gorski vodniki z licenco IFMGA (International federation of mountain guides associations) ali t. i. mednarodno licenco lahko vodimo po vsem svetu, seveda z upoštevanjem in spoštovanjem lokalnih predpisov in standardov. Vodniške storitve izvajamo v vseh sezonah in letnih časih. Poleti predvsem plezanje v kopni skali, vodenje zavarovanih smeri in ferat v domačih gorah ter vzpone na alpske štiritisočake, pozimi ledno plezanje po zaledenelih slapovih, zimске vzpone na dvatisočake doma in višje gore v tujini ter turno smučanje tako doma kot v tujini. Vodimo lahko na polarnih področjih, kot so Grenlandija, Svalbard ali Antarktika, ali na najvišje vrhove sveta, tudi Everest.

Šolanje za gorskega vodnika je izredno zahtevno.

Kdo lahko postane gorski vodnik?

Gorski vodnik lahko postane vsakdo, ki ima dovolj plezalnih izkušenj in opravi šolanje za gorskega vodnika. V Sloveniji imamo poklicno Združenje gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS), ki je član IFMGA – mednarodnega združenja nacionalnih združenj gorskih vodnikov. To ureja mednarodni status gorskih vodnikov, določa in usmerja šolanje ter zagotavlja najvišjo mogočo tehnično raven tako šolanja kot storitev. Mednarodna platforma določa minimalno število dni šolanja in tudi njegov natančni program, ki se trenutno giblje okoli minimalno 85 dni šolanja in tečajev ter minimalne vstopne pogoje, ki jih mora izpolnjevati posameznik, da lahko pristopi k sprejemnem izpitu za začetek šolanja.

V Sloveniji imamo Zakon o gorskih vodnikih, ki še dodatno določa tako potek šolanja, pristopne pogoje kot tudi samo delovanje Združenja gorskih vodnikov.

Pri nas mora imeti posameznik, ki želi pristopiti k šolanju za gorske vodnike, minimalno 60 plezalnih vzponov v vseh terenih (skala, led in sneg) ter celodnevni turni smukovi različnih težavnosti, od tega nekaj težjih večdnevni vzponov v visokih gorah. ZGVS vsake dve leti izvede razpis za šolanje novih gorskih vodnikov, na katerega se lahko prijavijo kandidati z dovolj izkušnjami.

Tehnična komisija ZGVS pregleda prispelle prijave in posamezniki, ki izpolnjujejo pogoje, so povabljeni na sprejemne izpite. Na teh je treba pokazati znanje in sposobnosti iz plezanja po kopni skali v plezalnikih in gorniških čevljih, plezanja v ledu in turnega smučanja. Kandidati, ki opravijo sprejemne izpite, se lahko vključijo v šolanje, ki pri nas traja tri leta plus eno leto pripravniškega staža.

Kandidat za gorskega vodnika, ki se vključi v šolanje, ima prvo leto na programu usposabljanja skalno plezanje in vravno tehniko, torej tečaje vodenja športnoplezalnih smeri in vrvene tehnike, vodenja dolgih športnoplezalnih smeri, vodenja po feratah ter vodenja smeri in grebenov v domačih gorah. Jeseni istega leta se izvedejo še teoretične vsebine, ki obsegajo različne tematike, od pravnega vidika vodenja, podjetništva, trajnostnega razvoja in ohranjanja narave do orientacije, prve pomoči, nevarnosti v gorah in podobno. V drugem letu kandidata čakajo tečaji iz vodenja v ledu, vodenja v snegu v domače gore ter vodenje v ledu in snegu – gore z ledeniki (ker pri nas ledenikov ni več, te tečaje izvajamo v drugih alpskih državah – Francija, Italija, Švica) ter tečaji reševanja izpod plazov.

V tretjem letu in zadnjem letu šolanja je na vrsti turno smučanje, kjer se kandidat seznanji z vodenjem vseh vrst turnega smučanja tako doma kot v gorah z ledeniki.

Seveda je po vsakem sklopu usposabljanja izpit iz obravnavane tematike. Posameznik, ki opravi vse izpite, postane pripravnik za gorskega vodnika, kar pomeni, da že lahko začne izvajati gorsko vodniško dejavnost, seveda z določenimi omejitvami. Po enem letu pripravniškega staža, v katerem mora pripravnik izvesti določeno število vodenih in individualnih tur, lahko pristopi k opravljanju strokovnega izpita, ki je ponovno sestavljen iz vseh področij vodenja – vrvena tehnika, plezanje in vodenje v skali, ledu in snegu ter turno smučanje tako doma kot v gorah z ledeniki.

Po uspešno opravljenih strokovnih izpiti pripravnik postane gorski vodnik z mednarodno licenco IFMGA.

Iz napisanega je razvidno, da je šolanje za gorskega vodnika izredno zahtevno in dolgotrajno – in tudi v resnici je tako. Delo gorskega vodnika je razmeroma nevarno, zahtevno, odgovorno in terja človeka z ogromno izkušnjami in znanji. Je pa zagotovo eden najlepših poklicev na svetu in težko bi v življenju počel kaj drugega.

Besedilo: Peter Jeromel

Lahko rečemo, da so naša pisarna vse gore sveta.

Ker imamo gozda na pretek so programi gozdne pedagogike precej privlačni.

Z vodnico v naravi po Črni na Koroškem

Mala Peca, votlina kralja Matjaža, črna Marija, Luški stan, izvir reke Meže, Naravni park Bistra, Mini K 24, Mini ferata, vse to in še več so izjemni, še povsem neodkriti kotički naše Slovenije, ki se skrivajo v slikoviti dolini Koprivne, kamor na krajše in malo daljše izlete vodimo otroke, ki obiščejo deželo kralja Matjaža. Izhodišče je Črjanski raj, tik pod vznožjem najvišje koroške gore Pece, kjer je skrita idilična lokacija za prave radovedneže in pustolovce. Vodenje najmlajših po koroški naravi in krajini je posebno doživetje, ki je že vnaprej skrbno načrtovano in organizirano. Otroke sprva s slikovnim materialom spoznamo z avtentično koroško krajino. Poudarek je na vsaki ciljni skupini posebej. Vsem pa je skupno, da jim na razumljiv način predstavimo pomen varovanja narave in okolja, v katerem so se znašli, jih ozaveštvimo o pomenu in ohranjanju naravnih in tradicionalnih vrednot ter biotske raznovrstnosti in krajine.

V dveh letih delovanja Črjanskega raja so se pri nas zvrstili številni najmlajši, ki so obiskali pravljичni svet Dežele kralja Matjaža. Čeprav je po poplavih obisk precej upadel, se je letošnje leto življenje vrnilo v svoje tire. Načrtovanih je nekaj dni dejavnosti za otroke prve in druge triade osnovne šole, precej je zanimanja tudi za šole v naravi, kjer se učenci na številnih izletih po črjanskih hribih med drugim spoznajo s pestrim rastlinskim in živalskim svetom Koroške. Obiskovalce, ki vstopijo v Mežiško dolino, vse od Dravograda gorvodno spremlja reka Meža. In kje izvira ta lepota? Tega marsikdo ne ve. Mi pa vemo, ker se to dogaja povsem blizu Črjanskega raja. Dobro uro je do tja. Pripravimo si nahrbtnike, sendviče, vodo ali domače sokove, še kakšno jabolko dodamo, nato se odpravimo na raziskovanje rečne dogodivščine. Otroci opazujejo naravo, obiščejo še delujoči mlin, opazujejo osamele kmetije ter način trajnostnega gospodarjenja,

V dveh letih Črjanskega raja so se pri nas zvrstili številni najmlajši.

spoznajo različna življenjske prostore: gozd, travnik in pašnik. Ob poti opazijo 'naravno katastrofo', ki je prizadela ta predel. Pred leti je orkanski veter podrł dobršen del gozdnih površin, zaradi ranljivosti naravnega habitata gozdove zdaj ogrožajo podlubniki. Na poti se vedno dotaknemo teme v luči trajnosti in prilagajanja na klimatske spremembe. Vselej pridemo do zaključka, da si človek ne more podrediti narave, da njeni viri niso neomejeni ter da je nastopil čas, da razmislimo oz. začnemo delovati v smeri tega, kaj lahko ljudje storimo za naravo.

»Vsaka pomoč je zlata vredna,« pravijo kmetje v dolini Koprivne, kjer so osamele visokogorske kmetije. Aktivnost 'Kmet za en dan' privabi

nasmeh na obraz. Ko omenimo otrokom, da se bodo preizkusili v kmečkih opravilih, je to dejavnost, na katero vsi najbolj zvesto čakajo. Komaj čakajo, da bodo zavihali rokave in priskočili na pomoč okoliškemu kmetu. Grabili bodo seno, krmili živali, pobirali jajca, se peljali že s skoraj muzejskim traktorjem. Tak dan kar prehitro mine.

Ker imamo gozda na srečo na pretek, so programi gozdne pedagogike precej privlačni, saj v luči teh izvajamo praktično spoznavanje gozda in narave. S temi aktivnostmi pri otrocih spodbujamo domišljijo, da postanejo radovedni. Na sprehodu po gozdu naberejo gozdne plodove, iz katerih nastanejo čudovite stvaritve iz naravnih materialov.

Mnogo je katoliških cerkva po Sloveniji in svetu, vsaka ima svojo zgodbo in zgodovino. Izjemno malo pa je tako skrivnostnih in privlačnih, kot je cerkev sv. Ane v Koprivni nad Črno na Koroškem. V njej je kip zelo redke in edinstvene temnopolte Marije. Še vedno pa je črna Marija v Koprivni toliko odmaknjena od prve vasi in toliko medijsko neizpostavljena, da njenega obstoja ne poznajo niti ljudje na Koroškem, kaj šele drugod. Ta znamenitost je precej skrita, obiskovalcem Črjanskega raja jo razkrijemo. Mimo pelje tudi Jakobova pot, 800 km dolga pot, ki je ena najslavnejših romarskih poti na svetu.

Malce naprej od odcepa k črni Mariji, na poti proti Lužam, stoji 'žegan studenec', edini, ki pozimi ne zamrzne. Obiskovalcem naših krajev predstavimo ljudsko izročilo in staro bajko, ki pravi, da je to vrelec mladosti in eliksir zdravja. Pri tem koritu si mimoidoči radi nalijejo vode. Dekleta si z njo umijejo obraz, fantom pa da posebno moč, vedo povedati.

Otroci opazujejo naravo in radi obiščejo še delujoči mlin.

Za konec še aktivnost, brez katere nihče ne sme zapustiti Olimpijske vasi – Črne na Koroškem in Črjanskega raja.

»Še danes je v gori, in ko bo ljudem res hudo in se bo njegova brada devetkrat zavila okrog mize, bo prišel z vsemi zakladi gore nazaj.« A še pred tem ga moramo obiskati. In to tudi storimo. Kje spi kralj Matjaž?

To naj bo to uganka do takrat, ko se srečamo. Potem vam vse povemo in tudi pokažemo. Gora se bo odprla in med nas bo prišel sam kralj Matjaž.

Besedilo in fotografije: Katja Gole – vodnica v naravi in krajini, vodja programov na Zavodu za aktivna doživetja, Črjanski raj, novinarka

Vodenje najmlajših po koroški naravi je posebno doživetje.

Pred nekaj leti smo na Centru RS za poklicno izobraževanje revidirali poklicne standarde, ki so podlaga za izobraževalni program Naravovarstveni tehnik/naravovarstvena tehnica. Med poklicnimi standardi v obravnavi je bil tudi Vodnik/vodnica na zavarovanih območjih. Ob reviziji omenjenega poklicnega standarda je bila delovna skupina mnenja, da bi bilo dobro, da bi tudi odraslim osebam in ne zgolj dijakom, omogočili možnost pridobitve kvalifikacije za vodenje v naravi. Na podlagi te odločitve se je pripravila nacionalna poklicna kvalifikacija (NPK) **Vodnik/vodnica v naravi in krajini**. Predhodno vodenje po zavarovanih območjih smo razširili na vodenje v naravi in krajini.

Omenjena kvalifikacija predstavlja velik korak v našem prostoru, ki je resnično obdarjen s pestro naravno raznovrstnostjo in očarljivo naravo. Umeščanje tovrstne vsebine v strokovni kurikulum in možnost pridobitve nacionalne poklicne kvalifikacije vidim kot potrditev in rast stroke tako na področju storitev vodenja v naravi in krajini kot tudi na področju ozaveščanja ljudi o naravi in naravnih vrednotah.

Kako pridobiti certifikat za nacionalno poklicno kvalifikacijo Vodnik/vodnica v naravi in krajini?

To pomeni, da vsi tisti, ki dobro poznajo naravo in že vodijo v naravi in krajini, lahko postanejo kandidati za pridobitev omenjenega certifikata.

Trenutni izvajalec za pridobitev omenjene NPK je Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije (KGZS). Kandidati, ki želijo pridobiti certifikat za omenjeni NPK se prijavijo pri izvajalcu in takrat jim dodelijo svetovalca, ki jim pomaga pripraviti osebno zbirno mapo. V nadaljevanju postopka bo tričlanska nacionalna komisija pripravljeno mapo pregledala in presodila ali je kandidat na podlagi osebne zbirne mape lahko potrjen brez preverjanja ali bo moral priti na preverjanje. Preverjanje kandidata bo potekalo najprej v pisni obliki, nato preverjanje posameznikovega nastopa v simulirani realni situaciji in na koncu bo potekalo še ustno preverjanje.

Nacionalna poklicna kvalifikacija (NPK) Vodnik/vodnica v naravi in krajini je pripravljena na peti stopnji zahtevnosti in je kot kvalifikacija razvidna v nacionalnem slovenskem ogrodju kvalifikacij, kar je pomembno za delodajalce na območju Slovenije in EU.

Besedilo: Majda Stopar

Cveto, več kot 10 let vodnik KTT DBD, z ženo Olgo na sejmju Alpe – Adria v Ljubljani.

Najboljše zgodbe Baške grape

Vodniška pot Cveta Zgaga, rojenega na Bači pri Podbrdu, ki že 50 let živi v Novi Gorici, se zrcali skozi dve obdobji, to je pred ustanovitvijo Društva baška dediščina leta 2005 in po njej.

Korenini v času pred dobrim četrstoletjem, ko je po slovesu od staršev s svojo družino preurejal rojstno hišo. Izkazala se je za zakladnico dokumentov, zapisov, starih fotografij in predmetov. Spodbudila ga je, da je na skednju, tudi z eksponati, ki so jih podarili vaščani, uredil etnološko zbirko Pr' Martinu. Njegov raziskovalni duh je tako razburkala, da je začel glodati po preteklosti svoje vasi, ki jo je skupaj s še dvanajstimi iz gornjega dela Baške grape zaznamovala tirolska poselitev v 13. stoletju.

Močno so ga pritegnile etnologija, zgodovina, fotografija, še najbolj rodoslovje. Na njegovi mizi se je začela kopičiti domoznanska literatura: knjige, časopisni izrezki, zapiski, avdioposnetki, stare fotografije.

Z zbranim gradivom je leta 2004 v nekdanji vaški mlekarni postavil obsežno razstavo Bača skozi čas. Tako zbirka kot razstava sta ga nezavedno potegnili v svet vodništva, saj sta predstavljali dodano vrednost ob drugem srečanju gorskih kmetov Slovenije tega leta in prireditvi ob odprtju prvega objekta iz okroglic v Sloveniji leta 2005. Takrat je opozoril na svoj pripovedovalni talent in željo po odpiranju Bače v svet turizma.

Številnim naključnim in najavljenim posameznikom in skupinam iz Slovenije, po letu 2006 pa tudi iz tujine, zlasti pohodnikom iz Avstrije, ki jim je bila zaradi stote obletnice izgradnje smerokaz železniška proga od Beljaka do Trsta, je pri predstavljanju svojega kraja izkazal iskreno zavzetost, odprtost in vsestransko naklonjenost. Odzival se je tudi na prošnje po vodenju na okoliške vrhove. Mnogi so navdušenje zapisali v knjigo vtisov:

Cveto! Tako občuteno, plemenito in za vse poučno. Iskrena hvala in veliko dobre volje še naprej. Videli smo, kam moramo še priti!

Danes sem izvedel več o svojih prednikih kot prej vse življenje. Globoko sem hvaležen Cvetu za vse povedano in pokazano.

Z občudovanjem in presenečenjem ugotavljam, da se kmalu spet vrneva, da raziščeva vsaj delček zgodovine in zanimivosti, ki nam jih je povedal g. Zgaga. Nepozabno!

Njegovo vodništvo je dobilo naravnost ustvarjalni zagon po koncu leta 2005, ko je kot soustanovitelj pomagal pri vzpostavitvi današnjega Kulturno-tehničnega-turističnega društva Baška dediščina (KTT DBD). Področje njegovega vodenja se je razširilo na območje od Petrovega Brda do Grahovega ob Bači, ki ga je društvo izkazalo za področje svojega delovanja. Leta 2008 je bil vpisan v register vodnikov pri tedanji LTO Sotočje, saj je skupaj s še štirimi na novo izšolanimi društvenimi vodniki zaključil usposabljanje za lokalnega turističnega vodnika.

Cveto je vodnik s smislom za živo, sproščeno in slikovito pripoved. Vedno se trudi v obiskovalcih vzbuditi prijeten prvi stik z Baško grapo, saj se pogosto izkaže, da je mnogim poznana le po imenu. Že ob sprejemu zna vzpostaviti vez, ki nakazuje, da so dobrodošli,

pričakovani in zaželeni. Kakovost vodenja dviga z ustrežno interpretacijo, organiziranostjo in prilagajanjem različnim ciljnim skupinam. Splete ga v zanimiv, razumljiv in topljiv način predavanja kulturne, literarne, tehnične, filmske in industrijske dediščine Baške grape, tako da njeno bogastvo mnoge preseneti. Gre za predstavitev Tematske poti Na svoji zemlji in pohoda po Bevkovi poti, treh objektov tehnične dediščine v upravljanju društva, nekdanje TVI Bača Podbrdo, seznanja pa jih tudi s tem, kako so Graparji z znanjem, modrostjo in izkušnjami, ki so jih prenašali iz roda v rod, hodili skozi čas. Pri tem ne skopari z lokalnimi zgodbami, anekdotami, pregovori, reki, šalami, celo z recitacijami, narečjem, ki ne pozna šumnikov, na splošno s posebnostmi tirolske poselitve. Obiskovalci cenijo njegovo pristnost, domačnost in pripravljenost potešiti njihovo radovednost. »Take imam najraje, ki so radovedni, sprašujejo, se zanimajo, sledijo ...« zatrjuje Cveto.

Nadja Valentinčič Furlan, etnologinja v SEM: »Kadarkoli sem pripeljala sodelavce v Baško grapo, so jih navdušile naravne lepote, prijaznost ljudi, najbolj pa so si zapomnili Cvetov hudomušni način podajanja zgodovine in kako se popolnoma vživi v zgodbe.«

KTT DBD, kjer je od leta 2010 častni član, pa bogati tudi mnogo drugih sadov njegovega dela. Upa, da bo od poplav poškodovana Baška grapa kmalu spet sposobna sprejeti avtobuse s turisti.

Besedilo: Olga Zgaga
Fotografije: Arhiv KTT DBD

Zadovoljni obiskovalci iz Prebolda ob vetrovalni napravi predora Bukovo

Tuširanje v naravi je najlepše.

Stari ljudje so pripovedovali, da je kraj, od koder pridejo otroci. Da jih prinese divja voda iz ozke soteske, ki so ji rekli Klowdra. Vzrok, da so tako govorili, je najbrž, da si niso upali povedati ali razložiti, kako otroci nastanejo, a da niso klobasali neumnosti, da otroke pač prinese štokrlja. Hoteli so biti bolj pametni in so rekli, da otroci pridejo iz ozke soteske, skoraj neprehodne za človeka.

Tako pravijo stare zgodbe. In bi jim verjela, saj smo se kot otroci igrali prav v tej ozki soteski, ki smo ji rekli Plumf. Čudovita beseda. Plumf. In velikokrat smo se v tej ozki soteski tudi kopali in plumfnili – čofnili v vodo, ki je bila mrzla kot led.

O, čisto mogoče so imeli stari ljudje prav, da so tako govorili, saj od kod pa otroci res pridejo, če ne iz ozke soteske, včasih jih prinese tudi divja voda.

Prevod v podbrščino, narečje kraja Podbrdo, enega od mnogih različnih narečij področja Baška grapa, narečje spada v rovtarsko narečno skupino.

Wad kot sma prš!

Stari lde sa gawaril, da je en krey wat koder pridaja watroc. Da jih prnesa deuja woda wen z woske soteske, ku saj rekl Klowdra. Da sa tko gawaril, je lih zato, ku se nisa upal pavadat in razlagat, kako res rataja watroc, npa zato, da nisa klabasal naumnasti, da watroc prnesa štokrla. Tel sa bit bel pamatne in sa rekl, da pridaja watroc wen z woske soteske, ku člowk skorej na mora not.

Tko prawja stare zgodbe. N jest b to vrjela, sej sma se kut watroc igral prow u te soteske, ku sma je rekl Plumf. Zanimiwa biseda. Plumf. In kajkrat sma se v te woske soteske tud kopal in plumfne – čofne u woda, ku jbla mrzla kut led.

O, čist sigurnu sa mel stari lde prow, da sa tko gawaril, sej wad kod pa watroc res pridaja, če ne prow z woske soteske in jih učasih prnesa tud deuja woda.

Mama me je pavedala!

En dan, ku je bla taka pawejdn, da je deuja woda wen s Klowdre panarela in pagrabila wse, kr je lohk nesla s sila dol pa struge n paj tko drla, da je metalu wen ribe n rake, je zablokiralu wse dol pad mostam na Kacnpohu s peskam, vejam n pa kamnam, je bla poplawa. Pa sa se lde znajdl. Sa uzel ena mreža wad taljanskih postl in pa sa prasejal grušč u bel fin pesk skoz ta mreža pol sa pa pesk parabil, da sa nardil hiša. Ribe jem pa tist dan tud ni blo treba lavit.

Mama mi je pavedala!

Nekega dne, ko je bila velika povodenj in je divja voda iz Klowdre ponorela in pograbila z mogočno silo postrgaje strugo prinesla vse, kar je lahko, in je tako drla, da je prestopila bregove, da je izvrgla celo ribe in potočne rake in je napolnila praznino pod kamnitim mostom z gruščem, vejami in kamenjem, je bila poplava. A ljudje so se znašli. Našli so mrežo, ki so jo vzeli z italijanske postelje, in sejali kamenje in

V domačem narečju v Plumf

grušč v bolj droben, sipek pesek, ki so ga potem uporabili za gradnjo hiše. Pa tudi ribe jim tisti dan ni bilo treba loviti.

En dan me je pavedala, da sa se kot watroc igral na temu mostu Quatro kantoni. Moglu ih je bit pet. Usak je držow en kanton, ku je bla pa menjava je pa tist ku j bil brez kanona dabil kanton, edn wad tistih ku j pa mel kanton ga j pa zgubu. Pa j bla igra.

Nekega dne mi je pripovedovala, da so se kot otroci igrali prav na tem kamnitem mostu, ki je imel štiri stebre igrico quatro kantoni. Za to igro je moralo biti pet otrok. Štiri otroci so zasedli vsak svoj vogal kamnitega mostu, ko je bila pa menjava, je lahko peti dobil svoj vogal, eden ga je pa izgubil. Pa je bila zanimiva otroška igra.

En dan me je pavedala, da sa narobe pravedl Kacnpoh u Mačji potok, in je bla jezna, ku Kacn (prow je Kocn,kr pameni da j hudaurnik al pa deuja woda), a ku padbrčani vse gawarija na a, če j še sonce sonca, pol je razumljivu, da bi blo bel prow, da je Hudaurniški potok al pa vsej Deuji potok n jest b to vrjela, sej je res deuji in hudaurn n pa še bene mačke nism nkol vidla u te grape. A ku gre glas wad ldi do ldi je to tko.

Ma sej se tud jest na držim useh pravil, ma prawja ta šolani, da je jezic žiwa žwau in da lohk delam kr čem.

Nekega dne mi je povedala, da je čuden prevod Kacnpoha v Mačji potok, in je bila jezna. Za Kacn – prav bi bilo Kocn, bi bil boljši prevod v hudournik ali divja voda. A ker v našem narečju vse govorimo na a, na primer če je še sonce sonca, je razumljivo, da bi bilo bolj smiselno, da je hudourniški potok ali vsaj divji potok. Verjela bi, ker je res divji in hudouren in v tej ozki grapi nisem nikoli videla nobene mačke. A ker gre glas od ljudi do ljudi, je tako, kot je.

A tudi jaz se ne držim vseh pravil, saj sem se v šoli naučila, da je jezic živ organizem in da je zato prav v pisanju svoboda.

Besedilo: Lucija Beguš
Fotografije: Polona Frelih

Tabla za katero je poskrbelo KTT Društvo Baška dediščina

Skupinska slika, ki je nastala v Bovcu.

Turistični vodki smo ambasadorji domačega kraja

Društvo regionalnih turističnih vodnikov Slovenije ali kratko Argos (Association of Regional tourist Guides of Slovenia) je strokovna nevladna in neprofitna organizacija v javnem interesu na področju turizma, ki združuje turistične vodnike z nacionalno, regijsko, območno, občinsko, muzejsko ali katerokoli drugo licenco, ki jo izdajajo destinacije v Sloveniji.

Društvo ARGOS je odprto za vse, ki se ukvarjajo s turističnim vodenjem v Sloveniji in želijo izpolnjevati visoke standarde delovanja EU Standard 15565. Veseli smo tudi novih, morda še nekoliko manj izkušenih vodnikov, saj menimo, da si med seboj lahko veliko pomagamo in si v kolegialnem vzdušju ustvarjamo pogoje mentoriranja.

Društvo je bilo ustanovljeno za povezovanje, izobraževanje in promocijo dela turističnih vodnikov. Delovanje društva temelji na visokih strokovnih standardih in etičnih načelih, s ciljem izboljšanja turistične izkušnje za vse obiskovalce. Vizija društva je postati vodilna strokovna organizacija turističnih vodnikov v Sloveniji, ki bo simbol strokovnosti, kakovosti in zanesljivosti.

Zavzemanje za približevanje mednarodnim standardom stroke nam omogoča članstvo v mednarodnih strokovnih organizacijah: **Evropski zvezi društev turističnih vodnikov FEG in Svetovni zvezi društev turističnih vodnikov WFTGA.** V obeh mednarodnih organizacijah redno predstavljamo Slovenijo in aktivno sodelujemo pri izboljšanju mednarodnih standardov in uvajanju novosti na področju turističnega vodenja. Cilji društva so omogočiti nenehno izpopolnjevanje in usposabljanje turističnih vodnikov, saj želimo pri svojem delu zagotoviti visoko raven storitev v vse bolj konkurenčnem okolju. Večino izpopolnjevanj je v času nizke sezone, tj. v času od novembra do konca marca. Izpostavili bi izpopolnjevanja na področju mehkih veščin, ki so vedno bolj

pomembne pri delu v turizmu. V letošnjem letu je bila posebno odmevna delavnica **Učinkovita komunikacija in obvladovanje konfliktov s teorijo zavedanja odnosov.**

Zelo pomembno je povezovanje članov. V društvu si prizadevamo, da ustvarjamo veliko priložnosti za mreženje in izmenjavo izkušenj med člani društva. Regijski predstavniki organizirajo redna mesečna srečanja, vmes tudi zanimive strokovne izlete, kjer se člani seznanijo z novostmi na trgu turistične ponudbe in se v prijetnem vzdušju še bolje spoznajo.

Naslednji zelo pomembni korak je ozaveščanje javnost o pomembnosti turističnih vodnikov za turistični sektor in vpliv njihovega dela na kakovost obiskovalčeve izkušnje. Želimo, da čim več domačinov spozna delo turističnih vodnikov in prepozna njihovo vlogo kot predstavnikov destinacije. Vsako leto februarja, v času **mednarodnega dneva turističnih vodnikov**, s partnerji iz vse Slovenije organiziramo okrogle mize o aktualnih temah ter brezplačne vodene ogleda za domačine. Poleg tega smo oblikovali vodene ogleda za domačine, ki se odvijajo v sklopu akcije **Sobota je čas za Slovenijo.**

Pri delu spodbujamo spoštovanje etičnih standardov in strokovnega pristopa. Povezovanje in nenehni strokovni razvoj sta nujna, zato sodelujemo s strokovnjaki z različnih področij. Organiziramo strokovne simpozije, na katerih si izmenjujemo spoznanja in

izkušnje, najnovejše trende: tako z akademskega področja, kakor tudi iz turistične stroke. Društvo svojim članom nudi dostop do mreže turističnih vodnikov in morebitnih strank, skrbi za promocijo in vidnost turističnih vodnikov prek spletne strani, FB, instagram in linkedIn profila.

Zlati grič

Aktivno motivira člane, da sodelujejo pri skupnih projektih in dogodkih. Vsak član se z izpolnitvijo prijavnice in plačilom članarine zaveže, da bo izpolnjeval mednarodni kodeks dela turističnih vodnikov, ki obsega štiri glavne točke: strokovnost in poštenost – vodniki morajo zagotavljati točne in zanesljive informacije ter delovati pošteno do strank in sodelavcev. Spoštovanje kulturne in

naravne dediščine – promocija in zaščita kulturne ter naravne dediščine je ključna odgovornost vsakega vodnika. Odnos do strank – vodniki morajo biti prijazni, dostopni in profesionalni do vsake stranke ter zagotavljati varnost in udobje. Zaupnost – varovanje zasebnosti in osebnih podatkov strank je obveza vsakega vodnika. Sodelovanje – spodbujanje medsebojnega spoštovanja in sodelovanja med vodniki ter z drugimi deležniki v turizmu. Poleg rednega predstavljanja Slovenije na strokovnih konferencah, ki jih organizirata FEG in WFTGA, je društvo pobudnik tradicionalnega regijskega srečanja ADA, tj. strokovnega srečanja turističnih vodnikov regije Alpe-Donava-Adria, strokovnih simpozijev (npr. Lili Novy, Ada Škerl ...). Društvo ima mnogo priložnosti na številnih področjih, naj jih naštejemo le nekaj: trajnostni in dostopni turizem – povečano zanimanje za trajnostne in avtentične izkušnje ponuja priložnosti za specializacijo turističnih vodnikov. Digitalizacija – spletne platforme in digitalna orodja omogočajo doseganje širšega občinstva. Povezovanje s skupnostmi – še bolj tesno sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, ki lahko prinese edinstvene izkušnje za obiskovalce. Predstavitve bi radi zaključili z mnenjem, da igra Društvo regionalnih turističnih vodnikov Slovenije Argos ključno vlogo pri zagotavljanju visokokakovostnih turističnih storitev v Sloveniji. S svojim delovanjem združuje in izobražuje turistične vodnike, hkrati skrbi za promocijo in ugled te pomembne stroke. S spodbujanjem etičnih načel, sodelovanjem s turističnimi organizacijami in nenehnim izpopolnjevanjem članov prispeva k razvoju turizma v Sloveniji in zagotavlja vrhunsko izkušnjo ne le domačim, ampak tudi obiskovalcem z vsega sveta.

Besedilo: Mateja Kregar Gliha, Urša Sreš, Argos
Fotografije: Arhiv Argos

Soline

Ludvik Travnik v Kamniku

Slovenski turistični vodniki – to smo mi

Turistični vodniki smo. Turistični, ne npr. kolesarski, planinski ... Lahko smo sicer tudi marsikaj drugega (tudi kolesarski ali planinski vodniki) in ta znanja celo s pridom uporabljamo pri svojem delu s turisti, vendar smo najprej turistični vodniki. Naše poslanstvo je podpirati turizem in turista. Turizem je po definiciji gospodarska dejavnost, ki temelji na potovanju ljudi za oddih, razvedrilo ali poslovno dejavnost. Turist je vsakdo, ki neko lokacijo obišče zaradi naravne ali kulturne zanimivosti, sproščanja, zabave ali prestiža. Turist je obiskovalec, turistična vodnica ali turistični vodnik pa oseba, ki tega obiskovalca v izbranem jeziku in skladno z vnaprej določenim programom vodi po turistični destinaciji, kar obsega poljudno razlago kulturne dediščine, naravnih znamenitosti in posebnosti posameznega območja. Seveda moramo dediščino, znamenitosti in posebnosti, če jih želimo predstaviti še komu drugemu, najprej dovolj dobro poznati sami. Zato lahko posameznik v Sloveniji postane turistični vodnik šele po opravljenem izpitu in pridobljeni licenci. Po pridobitvi licence lahko nadebudni turistični vodniki vstopijo na trg dela in postanejo resnični turistični ambasadorji Slovenije.

Združenje turističnih vodnikov Slovenije

Vodniku začetniku ni vedno lahko. Pomanjkanje izkušenj in šibka podpora mreža lahko koga klub pridobljeni licenci celo odvrne od opravljanja poklica turističnega vodnika. Kam se obrniti, koga vprašati za nasvet v zvezi z izzivi, ki jih prinaša vodniško delo? Na srečo obstaja stanovsko vodniška organizacija. Združenje turističnih vodnikov Slovenije (ZTVS) je najstarejša in največja stanovska organizacija, ki na območju Republike Slovenije združuje in zastopa licencirane turistične vodnike. Nadaljujemo aktivnosti Društva turističnih vodnikov Slovenije, ki je bilo ustanovljeno leta 1988 z namenom povečati prepoznavnost in dosegati čim višjo kakovost turističnega vodenja ter uveljavljanja poklica v najširši javnosti. Osnovna ideja pri preoblikovanju društva v združenje je bila oblikovati krovno stanovsko organizacijo, ki omogoča sodelovanje prav vseh slovenskih turističnih vodnikov. Slovenski turistični vodniki smo namreč v marsičem precej heterogena skupina. Povezuje nas ljubezen do turističnega vodenja, spoštovanje do naše naravne in kulturne dediščine in še marsikaj. Smo si pa tudi neizmerno različni, saj smo z zelo različnih slovenskih pokrajin, specializirani smo za zelo različne tipe in oblike vodenih ogledov, vodimo v različnih jezikih, najraznovrstnejše skupine in skupinice gostov. Naša posebnost je

lahko smer vsebine ali tip vodenja. Lahko smo predvsem vodnik interpretator umetnostne dediščine ali vodnik za gastronomsko potepe, morda vodnik za klasičen ogled kraja itd. Po drugi strani smo lahko predvsem turistični vodnik za kolesarske ali pohodniške ture (za kar so potrebna posebna dodatna znanja in licenca) ali bolj za avtobusne izlete. Kakor smo prepričani, da je potrebno sodelovanje vseh, ki se v Sloveniji ukvarjamo s turističnim vodenjem, se zavedamo tudi nujnosti tesnejših povezav posameznih vodniških interesnih skupin. V idealnem svetu bi v Sloveniji imeli več društev turističnih vodnikov glede na lokacijo, prevladujoči tip gostov ali obliko vodenja. Vsako od teh društev bi delovalo v skladu s posebnimi interesi te konkretne skupine vodnikov. Povezovalo nas bi Združenje, ki bi se posvetilo za turistične vodnike najvažnejšim skupnim temam, kot sta prepoznavnost in ugled poklica, ter sooblikovanju turističnih strategij in politike. Pred nekaj leti je res prišlo do ustanovitve dveh novih društev (najprej Kluba profesionalnih turističnih vodnikov in nekaj let pozneje še Društva regionalnih turističnih vodnikov), vendar sta želeli delovati samostojno. V ZTVS smo še kar prepričani, da je sodelovanje ne le koristno, ampak nujno potrebno. Prihodnost turističnega vodenja v Sloveniji bi morala biti skupna skrb vseh vodniških organizacij in vsakega slovenskega turističnega vodnika.

Slovenski turistični vodniki

Slovenski turistični vodniki smo vpisani v Register turističnih vodnikov, ki je prosto dostopen (<https://vodniki.registri.si/>). Če smo natančni, v tem registru nekaterih kolegov ni. Nimajo namreč nacionalne licence, ampak le licence za (ožja) turistična območja. Nedvomno so tudi oni slovenski turistični vodniki, kar potrjuje Zakon o spodbujanju razvoja turizma. V ZTVS smo zastopani in cenjeni oboji: tisti z nacionalno licenco (državnim izpitom) za turističnega vodnika, opravljenega pri Turistično-gostinski zbornici Slovenije, in tisti z opravljeno licenco na regionalni/lokalni ravni – turistični vodniki turističnega območja. Vendar je med nami pomembna razlika. Tisti z državno licenco so turistični vodniki na vsem ozemlju Slovenije, kolegi z zgolj licenco turističnega območja samo znotraj turističnega območja (ali več območij), za katerega imajo licenco. Če bi vodili zunaj omejenega območja, bi kršili zakon. In vendar smo po nazivu vsi slovenski turistični vodniki!

V ZTVS si želimo enakovrednega položaja vseh slovenskih vodnikov. Menimo, da je nacionalna licenca več kot smiselna. Pomeni dovolj

poznavanja slovenske zgodovine, geografije etnologije, zgodovine umetnosti in seveda tehnike vodenja, da lahko svoje znanje uspešno nadgrajujemo tako v širino kot globino. Poleg tega je veliko širše veljavna kot licenca za vodnika turističnega območja. Vodniku v osnovi omogoči turistično vodenje na kateremkoli izletu po Sloveniji, od enega do drugega skrajnega roba države. Taka licenca naj bo temelj. Potem pridejo na vrsto nujno potrebna dodatna znanja. Med temi je tudi poglobljeno poznavanje posameznih turističnih območij. To številni vodniki z državno licenco tudi res počnejo. (Ob širokem splošnem vodniškem znanju, pridobljenem z državno licenco, je nadgrajevanje učinkovitejše, saj se lahko posvetimo lokalnim zgodbam in posebnostim brez neskončnega ponavljanja osnov.) Ni zanemarljivo tudi, da je turistični vodnik z državno licenco vodnik ne le v vsej državi Sloveniji, ampak (skladno z evropsko direktivo o vzajemnem priznavanju poklicnih kvalifikacij) na celotnem ozemlju Evropske unije. Kot vodniki z državno licenco lahko spremljamo in (pod določenimi pogoji) tudi vodimo skupine slovenskih turistov po državah Evropske unije v slovenskem jeziku. Znano je, da slovensko govorečih vodnikov v tujini ni ravno v izobilju. Zato je hvalevredno, da Unija omogoča tudi govorcem manj mednarodno prepoznavnih jezikov izkušnjo zanimivih turističnih destinacij v njihovem lastnem jeziku, ne le v katerem od tujih jezikov, ki ga morda celo le delno razumejo.

Čezmejnost je izjemno pomembna tudi zaradi celostnosti slovenskega kulturnega prostora, ki sega prek slovenskih državnih meja na Koroško in Štajersko v Avstriji, v Porabje, na Tržaško, Goriško in v Benečijo ter Istro onstran slovenske državne meje. Slovenski turistični vodniki tako predstavljamo kulturno in naravno dediščino vsega slovenskega narodnega ozemlja, po drugi strani lahko turistični vodniki sosednjih narodov predstavljajo dediščino svojega naroda tudi tam, kjer sega na naše državno ozemlje. Pri tem se vodniki srečujemo in sodelujemo ter medsebojno bogatimo. Na vseh svojih poteh smo vodniki promotorji Slovenije in kakovostnih potovanj.

Odličen turistični vodnik

Kot za vsak poklic, je tudi za vodniškega znan seznam najvažnejših lastnosti in spretnosti, ki jih mora imeti dober turistični vodnik. Nekateri od teh so res prirojene, večina pa je spretnosti, ki jih lahko pridobimo; bodisi kot izkušnjo ali s pomočjo dobrega mentorja. V ZTVS se tega še kako zavedamo in kot del svojega poslanstva ponujamo mentorstvo vodnikom začetnikom, da bi ti čim hitreje dosegli vodniško odličnost. Odličen vodnik je prilagodljiv, z dobro razvitimi komunikacijskimi in organizacijskimi sposobnostmi, obilico znanja z najrazličnejših področij, spreten pri reševanju najrazličnejših in najbolj nepričakovanih težav in težavic, ima neizmerno rad svoje delo ter kraje, ki jih predstavlja gostom, ter zna to navdušenje deliti. Med najpomembnejšimi lastnostmi odličnega vodnika je gotovo želja in volja po odkrivanju in učenju na vseh področjih. Turistični vodniki vse življenje nabiramo nova znanja. ZTVS se zelo trudi in leto za letom svojim članom ponuja možnost najrazličnejših izobraževanj v obliki predavanj, tečajev, strokovnih ekskurzij. Pri tem sodelujemo s priznanimi strokovnjaki in strokovnimi ustanovami širom Slovenije in tudi prek njenih meja. Če pogledamo samo zadnje obdobje, smo tako organizirali izobraževalne cikle s področja vinarstva in vinske kulture, delovne zakonodaje, gotske umetnosti na Slovenskem, najpomembnejših evropskih arhitekturnih mojstrov, pridobivanje licenc za muzejske vodnike, pridobivanja komunikacijskih veščin in še marsikaj. Tu so številne strokovne ekskurzije po slovenskem kulturnem prostoru, občasno tudi kam dlje. Slovenijo in zamejstvo smo tako pretaknili po dolgem in počez, a vedno znova odkrivamo še neznane ali premalo znane koticke in zanimivosti. Pomemben del naše izobraževalne dejavnosti je sodelovanje med samimi člani. Z veseljem, zavzetostjo in veliko mero odgovornosti je vsak od nas pripravljen deliti svoje znanje in izkušnje s kolegi. Res bi bilo škoda, če bi moral ponavljati podobne napake in nerodnosti

kakor predhodniki, če se jim lahko s pomočjo izkušenj kolegov izognemo. Potrata časa bi bila, če bi moral vsak od nas čisto sam od začetka raziskati vsako lokacijo ali spoznavati okus in posebnosti italijanskih, nemških ali ameriških gostov. Skupaj znamo in vemo veliko več.

Na sejmu Alpe – Adria

Sodelovanje

Sodelovanje na vseh ravneh je pomemben gradnik razvoja turističnih destinacij. Eden ključnih dejavnikov tega razvoja je brez sence dvoma kakovostno vodenje predvsem v obliki interpretiranja dediščine. Zato ZTVS že sodeluje ali si prizadeva za sodelovanje na vseh ravneh in z vsemi sooblikovalci turistične ponudbe v Sloveniji. Organizatorji sejemskih prireditev s področja turizma že vrsto let računajo na naše sodelovanje pri izvedbi teh in promociji poklica turističnega vodnika. Z nekaterimi osnovnimi in srednjimi šolami sodelujemo pri izvedbi nekaterih predmetov (npr. turistična vzgoja), spoznavanju lokalnega okolja in pripravi šolskih ekskurzij. Želimo si, da bi čim več učiteljev in šol prepoznalo potencial takega sodelovanja. Povezujemo se s ponudniki na področju gastronomije in enologije. Med partnerje štejemo številne slovenske muzejske zbirke in gradove, kjer naši člani delujejo kot vodniki. Pomembno je naše sodelovanje s slovenskimi turističnimi agencijami. Plodno sodelujemo s strokovnimi ustanovami s področja varstva naše dediščine (npr. Restavratorski center, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine ...). V veliko veselje nam je sodelovanje z različnimi društvi, predvsem seveda s turističnimi. Želimo si, da bi bilo teh povezav več. Iskreno nas veseli sodelovanje s stanovskimi organizacijami s področja turizma, predvsem seveda z vodniškimi. Tako s Klubom profesionalnih turističnih vodnikov že nekaj časa precej zgledno sodelujemo na številnih področjih (izobraževanje, promocija poklica ...). Upamo, da se bo tudi tretja stanovska organizacija otresla zadržanosti in v duhu sodelovanja sooblikovala prihodnost turističnega vodenja v Sloveniji.

Prepoznavnost

Znamka 'slovenski turistični vodnik' mora biti in počasi tudi je vedno bolj prepoznavna kot zagotovilo kakovosti. To nam dokazujejo agencije, zaključene skupine ter posamezniki iz Slovenije in tujine, ki se na ZTVS vedno znova obračajo, ko potrebujejo turističnega vodnika.

Najdete nas tukaj: <https://www.slovenija-vodniki.si/> in <https://tinyurl.com/2s3zm8bx>.

Besedilo: Alenka Pavlica, ZTVS
Fotografije: Arhiv ZTVS

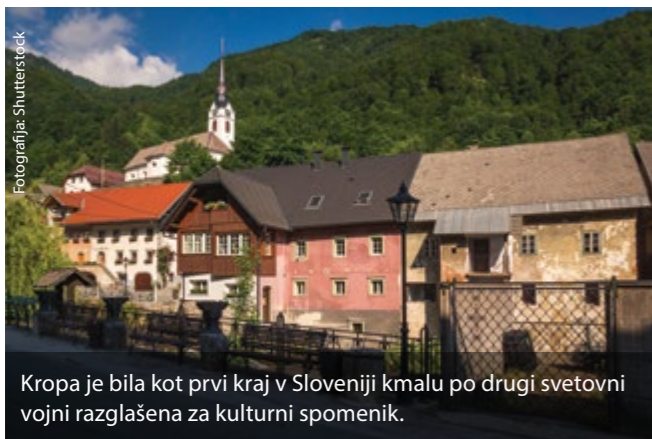
Toni Bogožalec

Želeli so ga 'posvojiti'

Je potujoč, izredno inteligenten in zelene spremembe dosega z voljo in močjo. Misli, vidi in žene ga iskrija spremenljivost. Med ljudmi je cenjen, zelo dojemljiv in zgovoren. Kot odličnega turističnega vodnika ga pozna tisoče ljudi, saj je to delo opravljal že kot študent. Je vesele narave, ima napredne zamisli in dinamične pristope. Nadvse ceni svobodo in življenjske radosti, kar privoščiči tudi drugim ljudem. Tudi takšen je Toni Bogožalec, rojen na Jesenicah.

Po rodu niste Jeseničan, saj od rojstva živite v Kropi, kraju z večstoletno zgodovino, dediščino in tradicijo železarstva.

Bogati gozdovi, ki so omogočili kuhanje oglja, rudonosna Jelovica in hudourniški potok Kroparica so omogočili, da je na mestu današnje Krope zraslo močno železarsko središče. O pomembnosti železarstva v tedanji dobi nam pričajo rudarski redi, pravila, ki so urejala delo in razmere v železarskih krajih. Kot prvi, ki je posredno urejal tudi kroparske zadeve, je bil Ortenburški rudarski red iz leta 1381. Na podlagi prošnje kroparskih fužinarjev je leta 1550 bodoči cesar nemškega cesarstva Ferdinand I. posebej za Kropo predpisal poseben rudarski red, na določilih katerega se je v nadaljnjih stoletjih Kropa razvila v samosvojo gospodarsko, družbeno in kulturno središče, kateremu so dajali pečat pester način življenja, navade in običaji ter posebna kroparska govorica. Staro trško jedro Krope z nekaj izjemnimi primeri tehniške dediščine in fužinarskimi hišami je bilo kot prvi kraj v Sloveniji kmalu po drugi svetovni vojni razglašen za kulturni spomenik nacionalnega pomena. Danes s turističnega vidika deli usodo sorodnih krajev, kot so Železniki, Idrija, Tržič, v katerih se turistična ponudba zaradi različnih razlogov ne razvija sorazmerno s potenciali.

Kropa je bila kot prvi kraj v Sloveniji kmalu po drugi svetovni vojni razglašena za kulturni spomenik.

Po poklicu ste zgodovinar, koliko let opravljate delo turističnega vodnika?

Sem profesor zgodovine in univerzitetni diplomirani etnolog. V svet vodništva sem stopil že v študentskih letih, ko sem kot honorarni vodnik delal v Kovaškem muzeju v Kropi, pozneje tudi Čebelarskem

muzeju v Radovljici. Večkrat sem vodil skupine na ogled strokovnih razstav, na primer čudovitih predstavitev kulture Etruščanov v Palazzo Grassi v Benetkah in podobno. Naslednji korak je bil preskok od postranskega, ljubiteljskega vodenja do statusa profesionalnega vodnika, samostojnega podjetnika.

Po katerih državah najpogosteje vodite?

Na Češko, Poljsko, v Italijo, na nekaj destinacij v Avstriji, po Balkanu ter v Jordanijo.

Katera država vam je najbolj zanimiva?

Jordanija. Potovanje po deželi, ki ponuja pester nabor zgodb od antičnih Nabatejcev do Grkov in Rimljanov, je svetopisemska dežela in zibelka krščanstva, ponaša se z islamskim izročilom in arhitekturo, čudovito izkušnjo Mrtvega morja najnižjo točko zemeljske oble, neverjetno puščavo, vrvežem sodobne metropole Amman. Predvsem mi je ljuba zaradi Jordancev. Zelo veliko vodniškega dela je očem naših gostov, popotnikov skrita, nepoznana. Da neko potovanje poteka brezhibno in brez zapletov, je ključnega pomena sodelovanje z lokalnimi sodelavci. In na tem področju so Jordanci naravnost odlični. So izredno profesionalni in zanesljivi. Seveda ob predpogoju, da si v odnosu do njih korekten, pošten in imaš jasno postavljene okvirje dela. Sloves in ime, ki si ga ustvariš v njihovem okolju, je ključnega pomena.

Delo turističnega vodnika je zelo odgovorno, zahtevno in naporno. Kaj je tisto, kar vas nenehno vleče v to delo?

Dve potovanji nista enaki. Ne glede na to, kolikokrat si že bil v nekem kraju ali državi, je vedno kaj novega, kaj zanimivega, vodiš nov nabor značajsko različnih ljudi, pred tabo so novi izzivi in morebitni zapleti. Po nekaj dneh premora in počitka se ponovno pojavi želja po potovanju. Jaz enostavno uživam, ko ljudem predstavljam njim do tedaj še neznane kraje in zgodbe, ki se skrivajo za njimi.

Koliko dni v letu ste na poti?

Okvirno dobro tretjino leta.

Kaj se vam je kot turističnemu vodniku zgodilo zelo prijetnega in kaj najbolj neprijetnega?

Tovrstnih dogodkov se je z leti nabralo veliko. Med zelo neprijetne

sodi tisti iz Gradca na avstrijskem Štajerskem. Bil je december in ob vstopu v mesto je policija izvajala pregled avtobusov in jih kar vse po vrsti pošiljala na tehnični pregled v industrijsko cono, nekje bogu za hrbtom. V slabem vremenu in dežju smo ostali brez prevoza. Kako sedaj rešiti problem z več kot petdeset potniki? Zelo vzvišeni in neprijazni Avstrijci nam nikakor niso bili v pomoč in so zgolj navrgli, da je to moj problem. K sreči sem v bližini našel tramvajsko postajo in uspelo mi je spraviti skupino v stari del mesta. Oglel mesta in znamenitosti je bil posledično močno okrnjen, poleg tega smo do poznih večernih ur čakali na avtobus, ki je prišel po nas iz Slovenije. Med zelo lepimi spomini je mogoče pripetljaj iz Jordanije. Med prostim časom sem pohajkoval po Ammanu, ko sem zaslišal slovensko govorico v skupinici, ki se je ozirala naokoli. Že na prvi pogled je bilo vidno, da se je izgubila. Izkazalo se je, da so iz sicer organizirane skupine, toda njihov vodnik jim je malce preveč lahkomišelnost svetoval, da si lahko sami ogledajo stari del mesta. Pa sem jih jaz vodil do njihovega hotela, pogledali smo si še par zanimivosti in pojedli tradicionalni kanafeh. Njihova hvaležnost je bila neizmerna, ena izmed gospa me je celo vprašala, če me lahko 'posvojijo'.

Mnogo Slovencev vas pozna kot odličnega turističnega vodnika z obširnimi znanjem. Kako odreagirate, ko vas po letu ali več kdo od njih pocuka za rokav?

Imam srečo, da imam dober spomin. Ne toliko za obraze kot za dogodke, tako da po par besedah o tem, kje in kdaj smo skupaj potovali, lahko sestavim sliko. Malce pokramljamo, seveda je obvezno vprašanje, kam bomo še potovali skupaj. Ni jih pa malo iz popotniške družine, s katerimi ostanem v stikih tudi po potovanjih.

Biti dober ali odličen turistični vodnik pomeni tudi nenehno izobraževanje, saj samo prijaznost na vodenju izleta ali potovanja nikakor ni dovolj?

Na vsaki destinaciji je vedno kaj novega, vedno so kakšne spremembe. Za tekoče zadeve je uporaba pametnih telefonov izredno koristna. Da bi pa odvodil celotno potovanje zgolj s pomočjo svetovnega spleta in spletnih zemljevidov, je pa hudo tvegano početje. Mogoče sem v tem pogledu staromodni, toda zanašanje na informacije s spleta, na katerem mrgoli napačnih, lažnih in zavajajočih podatkov, ne vodi nikamor! Kako bi bilo videti vodenje skupine, ki caplja za vodnikom, ki bulji v telefon, da najde pravo pot, ali pa pred neko znamenitostjo neposredno bere podatke s telefona ... Poudariti moram še, da je izrednega pomena korekten in spoštljiv odnos z vozniki avtobusov in drugimi sodelavci na poti, saj je treba delovati kot ekipa, kar omogoči dobro izvedbo potovanja.

Ste tudi avtor nekaj turističnih vodnikov?

Od izdaj edicij s turistično vsebino je sedaj minilo že nekaj let. Osrednje mesto zavzema vodnik Po Deželi radovljiški v slovenskem in angleškem jeziku. V njej sem zaobjel Radovljico – Linhartovo mesto, Begunje, v katerih so v ospredju legendarni Avseniki, Brezje kot osrednje slovensko romarsko središče, Kropa z železarsko dediščino ter ostale kraje od Lesc, Kamne Gorice do Lipniške doline. V navezavi s slednjo je izšla tudi publikacija Med Savo in Jelovico, nadalje sodelovanje pri turističnem vodniku o Kropi ter idejna zasnova in besedila, opisi znamenitosti za turistično informacijske table v Kropi. Še nekaj več je objav s področja zgodovine in etnologije, ki se posredno nanašajo tudi na turizem, in sicer prispevki za strokovno publikacijo Vigenjc, katero izdajajo Muzeji radovljiške občine. Želel bi si, da bi bilo tovrstnega pisanja več, toda to zahteva veliko časa za raziskave, tega pa žal velikokrat ni na voljo.

Kam jo zasebno najraje mahnete?

Imam veliko srečo, da je tudi moja žena po duši popotnica, brez njene podpore moja vandrjanja ne bi bila mogoča. Za krajša

potepanja je Slovenija odlična: dežela ob Muri, soška dolina, obala in njeno zaledje, s kajakom po Cerkniškem jezeru ... Vsako leto se odpraviva na kakšen jadranski otok, umaknjena od vrveža raziskujeva s kajakom in se že tradicionalno povzpneva na najvišji otoški vrh. Greva tudi kam na tuje, letos se bova zapeljala na toskansko podeželje.

Imate radi Slovenijo?

Da, zelo. Po vsakem daljšem potovanju težko čakam povratek. Ne samo zaradi družine, ampak tudi zaradi naše čudovite dežele. Zveni morda klišejsko: Slovenija ima skoraj vse, ne samo na področju turizma. Toda treba je biti realisti in priznati, da je Slovenija dežela neizkoriščenih potencialov in zamujenih priložnosti. Nimamo jasne, enostavne in dolgoročno zasnovane strategije. Togost, preobilica predpisov, ki so mnogokrat v nasprotju sami s sabo, nepotizem in ne nazadnje korupcija dušijo inovativnost in sproščenost, ki sta predpogoj dobrega razvoja.

Za katere turistične agencije najpogosteje vodite?

Kot profesionalni vodnik največ sodelujem z agencijo Palma, pri kateri sem izvedel tudi prvo večdnevno vodenje. Všeč mi je njihov profesionalni odnos, podporno okolje in zanesljivost. Na ostale agencije odpade manjši delež mojih vodenj, poleti opravi še nekaj vodenj v lastni režiji za tuje goste v svoji okolici.

Do kdaj boste še opravljali delo turističnega vodnika, če o tem že razmišljate, saj je znano, da vodenje zasvoji?

Drži, nedvomno te močno zasvoji in dolgoživost vodnikov je tako slej kot prej odvisna od fizične pripravljenosti. Je pa to vaše vprašanje, na katerega še ne znam odgovoriti.

Besedilo: Duša Podbevšek - Bedrač

Je tudi avtor vodnika Po deželi radovljiški v slovenskem jeziku.

Eugen Karl Šerbec je bil dolgoletni vodnik po Turjaškem gradu.

Turjaški grad skoraj drugi dom

Eugen Karl Šerbec je član upravnega odbora društva in vodnik, ki na vseh društvenih prireditvah obiskovalce seznanja z zanimivostmi v naši vasi ter dogajanje rad tudi dokumentira s fotoaparatom ali telefonom.

Leta 2007 si se včlanil v DOD, zakaj te je pritegnilo delo v njem?

Ohranjanje dediščine me zanima in se mi zdi zelo pomembno. Za društvo sva z ženo prevedla veliko društvenega gradiva o zanimivostih in prireditvah. Zbiram članke o naši preteklosti. Iz knjige Borisa Kuharja Izumirajoči svet vasi sem zbral izvlečke vseh običajev ter navad iz življenja v naši in okoliških vaseh.

Nisi samo društveni vodnik, bil si tudi dolgoletni vodnik po Turjaškem gradu. Kako si tam začel?

Od leta 1971 do leta 2004 sem delal v Nemčiji, tudi po 12 ur na dan. Po vrnitvi sem se dolgočasil in iskal priložnostno delo. Najprej sem na gradu pobiral vstopnino, nato sem prevzel še vodenje in nekakšno skrbništvo gradu.

Kdaj si pridobil bogato znanje o zgodovini gradu?

Na začetku tematike nisem dobro poznal, znanje sem najprej pridobil od domačinov. Nato sem proučil knjigo Auerspergi: po sledih mogočnega tura avtorja Mihe Preinfalka, ki me je nato kot enega od vodnikov intervjuval pred izdajo monografije Grad Turjak. Udeleževal sem se zanimivih predavanj o Turjaškem in drugih gradovih, prebiral sem druge knjige in članke.

Na prvem programu slovenske televizije je bila 21. novembra 2023 predvajana oddaja Jožeta Možine Pričevalci, v kateri sta bili gostji grofici Enrica in Gisella Beatrice Auersperg. Med drugim je Gisella, ki je bila na gradu tudi rojena, povedala, da jo je leta 2008 tam pričakal čuvaj Eugen, ki je bil ganjen, ko mu je pokazala osebno izkaznico ...

Res je bilo tako. Gisella je takrat z možem – mnogo let po odselitvi – prvič prišla na grad. Bil sem presenečen in navdušen, da sem jo spoznal.

Ohranjaš osebne stike z družino Auersperg, nekatere člane si že pripeljal na naše prireditve. S kom konkretno prijateljuješ?

Spoznal sem več vej družine Auersperg. Največ stikov imam z Gisello in z njeno mlajšo hčerko, ki je že tudi prišla v Slovenijo s svojo družino. Na grad so pozneje prihajali še drugi člani družine Auersperg – iz Soteske, Kočevja, Avstrije, Argentine in Urugvaja.

Ali se obiskujete?

Gisella in njena hčerka sta me povabili v Červinjan v Italijo, pozneje smo se še večkrat obiskali. Pokličemo se po telefonu, si poščimo za

praznike ... Ker mi zaupajo, zanje posredujem, ko je treba urejati zadeve v zvezi z njihovo zemljo, ki so jo dobili nazaj po denacionalizaciji (za grad so dobili t. i. odškodnino). Sodeloval sem tudi pri urejanju grobnice Auerspergov na Turjaku.

Grofici sta v intervjuju povedali, da je bilo življenje na gradu za otroke zelo dolgočasno. Kako pa je bil ogled gradu zanimiv za naše otroke?

Hodil sem na tečaje za vodnike, študiral sem psihološke pristope in tehnike, kako prikazati posamezne vsebine, da vzbudiš njihovo zanimanje. Pripovedovanje sem popestril z zgodbicami, občasno sem spremenil ton glasu, malo zapel ... Imel sem nekaj rekvizitov pri vodenju, zgodbice sem si sproti izmišljal.

Se spomniš kakega zabavnega dogodka ali zanimivih obiskovalcev na gradu, ki so se ti vtisnili v spomin?

Večkrat so na ogled prišli ljudje, ki so na gradu delali kot lovci, čuvaji, gospodinje itd. (ali njihovi sorodniki) in pripovedovali o dogodkih, povezanih z družino Auersperg. Otroci na gradu so znali slovensko, Gisellina in Enricina teta je vaškim otrokom vedno delila bonbone. Izvedel sem tudi zabaven dogodek, povezan z njihovim zadnjim psom, bernardincem Jupijem. Ko je po vasi nosil košarico z malinami, so nanj 'poslali' mačko, da je košarico spustil, vaški otroci pa so prišli do malin. Velik vtis so name naredili tudi vsi obiski članov družine Auersperg.

Verjetno se veseliš, da bo grad celovito obnovljen. Kaj misliš o mnenju grofic, ki seveda tudi podpirata obnovo, da bi vsaj eno sobo poimenovali po nekdanjih prebivalcih, npr. po njunem očetu Herbardu, ki je podpiral naše protestante? Imel se je za Slovenca, dva Enricina otroka si želita slovensko državljanstvo ...

Seveda se veselim obnove gradu. Iz pripovedovanj sem izvedel, da so bili Auerspergi med ljudmi priljubljeni. Mnogi so na gradu dobili delo. V njihovi družini je bila bolničarka, ki je vaščanom pogosto pomagala. Ker so imeli prvi avto v teh krajih, so vaščanko, ki jo je pičila kača, peljali v bolnico. Šolo na Turjaku je dal na lastne stroške leta 1901 sezidati grof Leo Auersperg, na območju njihovih nekdanjih hlevov pa – zanimivo – sedaj stoji nova turjaška šola. Prav bi bilo, da bi uredili spominsko sobo posvečeno družini Auersperg.

Besedilo: Zdenka Zabukovec, Društvo za ohranjanje dediščine

Ilirska Bistrica skozi interpretacijo Fejststrica Mrosa

Cerkev svetega Petra

Mesto Ilirska Bistrica ima svojstven značaj. Kot zgodovinski prostor mnogih stičišč in poti, ki so družile različne tokove ljudi od vsepovsod in so dobro dokumentirane v zgodbah preteklosti, je dandanes to naravno kraljestvo še vedno prijetna destinacija za družinske izlete in ljubitelje neokrnjene narave ter izredno dobro domačo kulinariko.

A vse se začne s pravljico.

Najbolj poznani imeni za Ilirsko Bistrico sta bili Fejststriz in Villa della Nevoso.

Povedala jo bo drevesna gospa v čudežnem duplu na sliki, ki vedno bdi ob čisti reki Bistrici in zna malo tudi ilirskobistriškega narečja. Gre pa tako.

FEJSTSTRIC MROS

Fejst stric **Mros** je v Ilirski Bistrici živel že od davno.

Da so mu rekli Fejst stric **Mros**, je bilo zato, ker so ljudje tu že od vedno govorili le:

»Ma je **mros**, ma je **mros**, ta Fejststric.«

Ker je Fejst strica tudi zeblo, se je poročil z Villo della Nevoso, ki je prišla s Snežniškega. Dolga leta sta že poročena in ljudje še danes govorijo: »Ma je **mros**, ma je **mros** ...«

Nekega dne je bil še posebno mrzel dan.

Gurenj krej sta zakonca zaledenela s pilami vred.

»Kje je **Uoda**?« so se spraševali ljudje.« Vse zaledenelo.

Nikjer je ni. Le kaj počneta ta Fejst stric in Villa della

Nevoso, da je tak **mros**?«

A bilo je tako. Po dolgih letih sta od ljubezni umrla. Na isti dan.

In prav tisti dan se je izpod skalovja privalila najlepša reka Bistrica. Ljudje so bili presrečni in so se veselili, vse naokrog je klical: »**Uoda, Uoda**, tud če je **mros**!«

Pa je začuden šel mimo en Ilirskobistričan, čudno je gledal, potem pa na glas dejal:

»**Tječe, tječe bistra uoda, bistra uoda Bistrca.**

Po nji pa melje inu žaga, Ive, Hlist in pa Mehlin.«

To je bil Miroslav Vilhar. A bolj poznana je bila Ilirskobistričanka, pesnica Maksa Samsa, saj je po njej poimenovana tudi knjižnica, ki je najverjetneje edina knjižnica v Sloveniji, poimenovana po ženski.

Še skok v čudežni park ...

... in pogled na cvetočo japonsko češnjo, kjer lahko med sprehajanjem v občudovanju

raznolikih dreves z vsega sveta, ki jih je poznani Viljem Kindler posadil v znak ljubezni do narave, vsak najde mir in oddih.

Povedala bi lahko še mnogo o prelepi Ilirski Bistrici, svojstvenem dragulju Slovenije, a v zaključku samo še zanimivost. Ni mesta v Sloveniji, ki bi imelo svoj hrib, imenovan Svoboda.

Besedilo in fotografije: Lucija Beguš

Namesto klasičnega vodenja so na Ptuju nagradili izkušnjo v pravo rimsko doživetje.

Vse bolj priljubljena turistična doživetja

Sodobni trendi zahtevajo nove, inovativne turistične produkte, hkrati obiskovalci postajajo vse bolj zahtevni in si želijo nepozabnih, edinstvenih doživetij. Te ga se zavedajo tudi ponudniki, tako je vse večje povpraševanje po nadgrajenem vodenju, s katerim z osebnim pristopom in predvsem izkušnjo, ki nagovarja vse čute, gostom pričarajo pristne vtise in nepozabne spomine – naj gre za Rimsko vodenje po Ptuju, spoznavanje medveda na Kočevskem ali prekmursko gurmansko 'mesno akademijo'.

»Rimsko vodenje po Ptuju ponujamo od leta 2020, k temu so nas spodbudili spomeniki iz tistega časa, ki jih najdemo tu. Odzivi so zelo pozitivni. Največ imamo zaključenih skupin, učencev in družin,« pravi Marjan Ostroško z Javnega zavoda za mladino, šport in turizem Ptuj. »Lokalni vodiči so interpreti rimske zgodbe na Ptuju, zgodba pa je bila ustvarjena v sodelovanju z zgodovinarji,« pojasni. Pri doživetju je vodnik oblečen v rimska oblačila in obiskovalce skozi pripoved popelje po rimskem Ptuju. Pokaže jim, kje se je raztezal in kako mogočen je bil. Popelje jih po rimskih ostalinah in jim pričara tedanje življenje. »Doživijo tudi presenečenje, obisk Evridike in Orfeja (slednji je glavni motiv nagrobnika na poti). Na koncu jih sprejme Mark Antonij Primus ter poskusijo rimsko vino, imenovano mulsum,« opiše.

»Opažamo, da gostje vse bolj sprašujejo po doživetjih, zato jim poleg Rimskega vodenja ponujamo tudi vinsko doživetje: Popotovanje po mestu tisočletne vinske kulture. Tako bolj začetijo določeno obdobje, doživetje pa omogoča, da se vodič bolj vživi v vlogo pripovedovalca in iz tematike potegne res dobre zgodbe. Udeleženci vidijo, kako so

bili vojščaki oblečeni in kaj so jedli. S klasičnim vodenjem je vse to težje predstaviti, z doživetjem lahko povzdignemo zgodbo. Tovrstni produkti predstavljajo tržni nišo v današnjem okolju, hkrati pa dodatno vrednost predvsem za ljudi, ki jih določeno obdobje posebno zanima in bi radi vodenje doživeli malo drugače, kot so bili morda do sedaj vajeni.«

Vodenje po Rimski Petovioni

Na obisku pri medvedu

»Doživetje Spoznavanje in opazovanje medveda v naravnem okolju na Kočevskem je na voljo od leta 2019. Pozorni smo bili na to, da je zanimivo za goste in hkrati prijazno ter varno za naravo in živali, brez večjega poseganja v njihova življenja. Želeli smo ga oblikovati po smernicah trajnostnega turizma,« pravi ga. Nevenka Klun, vodja turizma v Zavodu Kočevsko, in doda, da so odzivi gostov zelo pozitivni. »Udeleženci so predvsem tujci, ki jih zanimajo narava in divje živali ter imajo izrazito željo videti medveda v živo, saj npr. živijo na območjih, kjer ga ni. Pogosto gre za pare, posameznike, družine z večjimi otroki ter manjše skupine.«

Na poti po mestu udeleženci srečajo kralja Orfeja in Evridiko.

Prvi del doživetja predstavlja spoznavanje s posebej usposobljenim lokalnim turističnim vodnikom, ki udeležencem predstavi potek dneva, nato se skupaj odpravijo v gozd. Tam poiščejo sledi divjih živali in se naučijo spoznati, kateri pripadajo. »Skozi pripoved vodnika in s sledenjem različnim znakom živali v gozdu začutijo njihovo prisotnost in spoznajo njihove življenjske navade. Veliko se naučijo o gozdu in naravi. Za kosilo naberejo rastline in zelišča ter iz njih skupaj z drugimi lokalnimi pridelki pripravijo 'gozdni piknik'. Obiščejo tudi 'Medvedovo sobo', kjer osvežijo znanje o medvedu ter spoznajo pravila obnašanja na opazovalnici. Pred večernim opazovanjem sledi večerja na lokalni turistični kmetiji, nato obisk opazovalnice in pričakanje prihoda medveda,« opisuje doživetje in pomiri, da izkušnja ni nevarna, saj se medved načeloma izogiba ljudem. Je pa za dodatno varnost za vsak slučaj poleg vodnika zraven tudi lovec. Kočevsko slovi tudi po neokrnjenih gozdih in naravi, kjer lahko poiščemo mir in si odpočijemo od različnih dražljajev. »Turizem pri nas zato 'zagovarja' manjše število obiskovalcev, ki cenijo vrednote trajnosti in pravega oddiha v mirnem okolju. Zaradi posebnosti doživetja goste poučimo o pravilnem vedenju na opazovalnici in v gozdu ter tja vodimo majhne skupine – do 8 oseb.«

Opažajo, da je vsako leto več zanimanja. »Obiskovalci zagotovo iščejo nova, nepozabna doživetja, ki z njimi ostanejo dlje in s katerimi lahko na drugačen, avtentičen način doživijo lokalno okolje in njegove posebnosti. Iščejo pristne izkušnje, ki se povezujejo z lokalno kulturo, naravo in prebivalci, zgodbe, ki jim bodo ostale v spominu,« pove in nadaljuje: »Produkti, ki se gosta dotaknejo tudi na osebni ravni, so v današnjem okolju nujni, saj so gostje zahtevnejši in iščejo edinstvene, pristne izkušnje, ki presejajo običajne turistične ogledke. Destinacije in drugi turistični ponudniki, ki želijo ostati konkurenčni, se morajo prilagoditi ter poskrbeti za razvoj doživetij, ki so inovativna, privlačna, doživljajska in imajo tudi 'noto' trajnosti. Menimo, da so taki produkti pomembni za goste z visokimi pričakovanji in željo po edinstvenih dogodivščinah, ki so hkrati pripravljeni plačati več zanje,« pove in povabi na nepozabno izkušnjo v neokrnjeni naravi Kočevske, ki je eno od redkih območij v Evropi, kjer še vedno živijo vse tri velike zveri – volk, medved in ris.

Meet&Meat&Eat za gurmane

Kodila je družinsko podjetje, ki že tri generacije gradi na tistem, kar se je kakovostnega izoblikovalo v kulinariki skozi desetletja in stoletja v pokrajini ob reki Muri. »Iz predelovalnice mesa smo zrasli v gurmansko, turistično in izobraževalno podjetje, kar gost odkrije že ob vstopu v stavbo, ki je zgrajena v duhu prekmurske tradicije (slama, glina) in se prepleta s sodobnostjo. V spodnjem delu je butična trgovina z mesninami, široko paleto izdelkov krovne blagovne znamke Diši po Prekmurju in ostalih lokalnih pridelovalcev,« pravi ga. Helena Kodila.

»Naša restavracija 'Meet&Meat&Eat' ima koncept odprte kuhinje, v kateri gost lahko vidi, kako chef s svojo ekipo pripravlja njegov krožnik. Tu lahko gostje uživajo ob degustaciji in pokušini različnih sušenih mesnin ali se predajo pravemu kulinaricnemu razvajanju, po

Chef obiskovalce pouči o pripravi mesa ter z njimi speče steake.

katerem jih popeljejo naši kuharski mojstri. Z odprtjem restavracije pred sedmimi leti smo namreč želeli, da gost začuti naše poslanstvo in celotno filozofijo naše ponudbe z vsemi čuti. V naši hiši imamo tudi največjo banko različnih pršutov in šunk ter največjo izbiro zrojene govedine v tem delu Evrope. Skupaj s kuharsko ekipo želimo tako gostom razlike predstaviti med posameznimi mesninami.« Zgodba se začne s pozdravom iz kuhinje in trisom pršutov. Njihov

Že koncept odprte kuhinje pri Kodili omogoča, da gost spremlja pripravo svojega krožnika.

kuharski chef gosta sproščeno, zabavno in praktično popelje skozi kulinariko, na ogled zorilnic, kjer poleg tradicionalne prekmurske šunke visijo pršuti različnih avtohtonih pasem prašičev. Sledi ogled prostora, kjer počivajo kosi govejega zorjenega mesa. Ob budnem očesu in pod taktirko chefa se kulinaricna delavnica nadaljuje do vrhunca, ko gostje poskusijo različne steake, ki so si jih sami pripravili. Ob tem chef udeležencu akademije predstavi zorjenje različnih vrst steakov, ki jih skupaj pripravijo na žaru. Seznanijo se s postopkom priprave tatarskega bifteka in govejega karpacha, se naučijo razlikovati različne tipe pršuta po pasmah (krškopoljski, mangalica) in načine sušenja teh, spoznajo vrste zorenja mesa (dry aged, wet aged), poimenovanja po vrstah steakov – sirloin, rib eye, filet de mignon, T-bone ali porter – in peko steakov na žaru.

Mmmm, kako okusno.

Pravi, da se za doživetje odločajo različne skupine ljudi, ki jih druži ista strast, to je kulinarika – posamezniki, individualni pari, skupine, prijatelji ali sodelavci, domači kulinaricni navdušenci ali popotniki, ki želijo spoznati pokrajino skozi senzorično in gurmansko izkušnjo. »Povpraševanja je vedno več. Z doživetjem Meet Meat Eat akademije namreč gost doživi popolno edukativno izkušnjo in spozna celotno ponudbo. Vključena je izkustvena doživljajska nota in interakcija z našim kuharskim chefom. Akademija peke steakov je idealna za obiskovalce, ki želijo doživeti več kot le kulinaricno razvajanje. S tovrstnimi produkti lahko ponudimo lokalno identiteto destinacije in pokrajine. Izkustveno-doživljajska nota pa pusti v obiskovalcu pečat avtentičnosti in izvirnosti.«

Besedilo: Mateja Blažič Zemljič

Fotografije: Kodila in Mateja Blažič Zemljič, Javni zavod za mladino, šport in turizem Ptuj, Zavod Kočevsko

Piše: Primož Hieng

Kjer je zdravje doma

Vodiči po blagodejnih energijah ter zdravih in zdravilnih vodah Slovenije

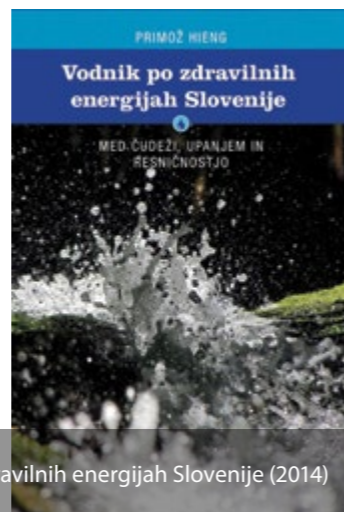
To pomlad je minilo 36 let, odkar so se v večernih urah takrat že toplega maja in v začetku junija mimo Kamnika in bližnjih Stranj proti Stahovici začele valiti kolone avtomobilov. Vsi so jo želeli videti, vsi so hoteli doživeti čudež. Upali so, da se bo Marija iz kapelice na Županjih Njivah premaknila prav njim, jim pomahala z roko ali celo pomežiknila.

Poleg obiskovalcev, ki jih je bilo veliko predvsem v večernih in nočnih urah, so k Mariji prihajali še radiestezisti, med njimi je bil tudi pokojni Stane Oblak iz Škofje Loke. Na Županjih Njivah so odkrili še čudežno zdravilno moč kapelice in njene neposredne okolice. Še posebno 'zdrava' naj bi bila točka tik za kapelico. V tem obdobju se je začelo odkrito govoriti o blagodejnem sevanju. Žal Marija ni prinesla kakšnega posebnega turističnega uspeha. Apetiti po hitrem zaslužku so bili le preveliki ... Marija je ostala (skoraj) pozabljena. Spomnili so se je le ob lanskih avgustovskih poplavih, ko je kapelica, ob kateri teče potok Bistričica, ob podivjani vodi ostala na svojem mestu.

Že v naslednjem letu najdemo nov opis t. i. blagodejnega ali zdravilnega sevanja. V šesti številki Planinskega vestnika (junij 1989) je izšel zanimiv zapis o sevanju na Uršlji gori, ki ga je pripravil Franjo Geč iz sekcije za radiestezijsko Slovenskega društva za merilno procesno tehniko. Njegov zapis lahko uvrstimo med prve zapise o zdravilnih sevanjih pri nas. Geč med drugim poroča: Kakor je splošno znano, so naši predniki pri gradnji cerkva vedno poskušali najti tak prostor, kjer naj bi se verniki počutili bolje kakor kjerkoli drugje. To jim je skoraj brez izjem vedno uspelo in naše cerkve stojijo na tako imenovanih geomantičnih conah. Tam prihaja iz zemlje sevanje, ki spodbuja telo k intenzivnejšemu delovanju, to pomeni prijetno počutje in pričakovano tolažbo s tegobami obremenjenih romarjev.« Deset let po Županjih Njivah so v bližnjih Tunjicah odkrili novo dogajanje. Ko je leta 1998 Drago Vrhovnik, lastnik zemljišča v Tunjicah, v bližini cerkve sv. Ane kopal mivko, je v nogah začutil nekakšno toploto in mravljinčenje. Pri tem je naletel tudi na izvir vode, s katero se je mimogrede pomazal. Dolgoletna rana na roki, ki se že dolgo ni hotela zaceliti, je popolnoma izginila. Ta nenavaden pojav je pritegnil njegovo pozornost.

Številne klinične raziskave in merjenja, ki so temu sledila, so razkrila, da v naravnem zdravilnem gaju Tunjice privre na površje več energijskih centrov, vsak od njih posebno zdravilno učinkuje na enega ali več sistemov človeškega telesa in duha. Ta pozitivna izkušnja je Draga Vrhovnika privedla do odločitve o ustanovitvi Holističnega centra zdravja, kjer je danes energija na razpolago vsem, ki si želijo pomagati na najnaravnejši način – s povratkom k naravi, izvoru vsega življenja.

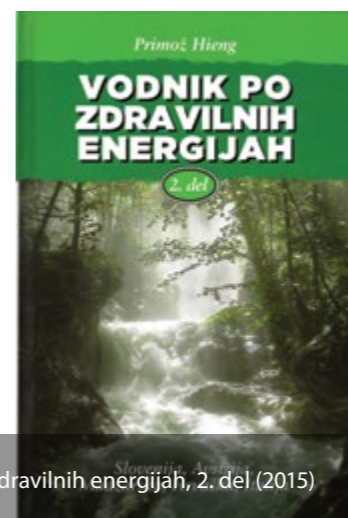
O t. i. zdravilnih ali blagodejnih energijah so občasno poročali v določenih medijih, še največ v ženskih revijah. V posebni mapi so se kopirali članki in zapisi o vseh tistih mestih v Sloveniji, kjer naj bi iz

Vodnik po zdravilnih energijah Slovenije (2014)

nedrij Zemlje na dan privrele blagodejne energije. Ob tem sem spoznal, da se ob teh energijah pojavljajo tudi izviri čiste pitne vode. Začelo se je večmesečno raziskovanje z obiskovanjem krajev, kjer naj bi bile zdravilne energije. Septembra 2014 je izšla prva v seriji knjigi o blagodejnih energijah in zdravilnih izviri, vrelcih in studencih z naslovom Vodnik po zdravilnih energijah Slovenije. Zanimanje za knjigo je bilo izjemno.

Človek se je, ko se je srečal z zdravstvenimi težavami, že od nekdaj zatekal po pomoč k naravi. V njej je iskal rastline in druge snovi, včasih tudi živali, iz katerih si je naredil pripravke in jih, upajoč, da se mu povrne zdravje, tudi užival. Pil je čaje in čajne mešanice, pripravljale je razne tinkture, iz živali mazila in podobno. Iskal je tudi snovi, ki jih daje zemlja, in našel glino, ki jo še danes uspešno uporablja pri zdravljenju. V naravo in k naravi se je zatekal tudi na drugačen način. V njej je iskal naravne viře, ki bi mu lahko pomagali pri morebitni ozdravitvi. Iskal je – tako je še danes – zdravilne kraje, energijske točke, vrelce in območja, kjer bi lahko lajšal svoje tegobe in bolezni.

Vodnik po zdravilnih energijah, 2. del (2015)

Že stari cerkveni viri, predvsem pa nastanek in razvoj nekaterih cerkvenih objektov, govorijo o tem, da so mesta za njihovo postavitev izbirali zelo skrbno, torej ne po golem naključju. To so bila že v preteklosti znana mesta, kjer so na tak ali drugačen način poznali t. i. zdravilno sevanje, nenavadno blagodejno energijo in ugodne učinke, dobro počutje in podobno. Velikokrat so v prošnji za zdravje pomagale zgolj vera in z njo povezane zaobljube. Domnevamo lahko, da je bila to tudi ob neznatnem znanju iz medicine in možnostih za uspešno zdravljenje pravzaprav še edina ali vsaj redka možnost. Cerkev je na tak način zabeležila številne ozdravitve, tudi čudeže. Verjeti ali ne, to je zgolj vprašanje, na katero bi danes zelo težko odgovorili.

Po knjigi Vodnik po zdravilnih energijah Slovenije (2014) je leta 2015 izšel drugi del knjige, v kateri sem poleg novih slovenskih

Zdrave in zdravilne vode Slovenije – vodnik po izviri, studencih in vrelcih (2016)

odkritij opisal kraje z zdravilnimi energijami in vodnimi viri v sosednjih državah, to je v Avstriji in Italiji ter na Madžarskem in Hrvaškem. Očitno so ljudje začeli drugače gledati na to, kaj v resnici ponuja neokrnjena narava. Obiskovanje čudežnih in zdravilnih krajev se je povečalo, zato sem v novi knjigi (2016) predstavil sto izvirov, vrelcev in studencev, knjigo pa naslovil Zdrave in zdravilne vode Slovenije. A bralke in bralce so še naprej zanimala blagodejne energije, zato sem v eni knjigi z naslovom Energije iz nedrij Zemlje predstavil sto krajev, na katerih se pojavljajo energijske točke, parki in gaji.

Energije iz nedrij Zemlje – 100 energijskih točk, parkov in gajev (2017)

V tem desetletnem obdobju sem spoznal, da ljudi bolj kot blagodejne energije zanimajo zdrave in zdravilne vode. Zato sem se leta 2023 odločil preveriti, kakšno je stanje na področju vodnih izvirov. Žal se je v nekaterih primerih pokazalo poslabšanje na račun obdelovanja kmetijskih površin, novih naselitev in novih industrijskih objektov. A k sreči sem odkril tudi nove izvire, hkrati pa ugotovil, da obstoječe in že znane (dobre) izvire urejajo, saj jih želijo približati uporabnikom, torej ljubiteljem dobrih voda. Tako sem na podlagi najnovejših raziskav pripravil in v letu 2023 izdal novo knjigo Popotovanja k najboljšim izvirov, ki je še na voljo v založbi Harlekin No. 1 in v knjigarnah.

Popotovanja k najboljšim izvirov – vodnik po izviri, studencih in vrelcih (2023)

Ob vsaki izdaji so me bralke in bralci spraševali o resnični zdravilnosti energijskih točk, parkov in gajev oziroma zdravih in zdravilnih voda. Vsakemu lahko pojasnim, da so številni zapisi nastali na podlagi ustnega izročila in dolgoletnih izkustev. Znano je, da so predvsem v severovzhodnem delu Slovenije, delno še v Tuhijski dolini in na Bledu, zdravilnost voda s pridom izkoristili in začeli urejati terme oziroma toplice, od katerih so mnoge znane že iz precej starejših časov (Rogaška Slatina, Radenci).

Klepet na Naj poti je potekal v koči pri Jelenovem studencu.

Klepet na naj poti 2023

Tematske poti za usmerjen vstop v naravo

Na Risovi tematski poti v kočevskih gozdovih je konec maja potekal Klepet na naj poti. Prav ta pot je bila namreč lani izbrana za naj tematsko pot natečaja Moja dežela – lepa in gostoljubna. Vsi glavni akterji na tem področju so se strinjali, da je treba vzpostaviti enoten sistem za vse poti od planinskih, tematskih ter gozdnoučnih, register in njihovo certificiranje. Pripravljene so sodelovati pri iskanju sprejemljive rešitve za vse.

Planinska zveza Slovenije je predstavila svoj centralni register MaPZS, v katerega je že vključenih 10.239 markiranih planinskih poti, 1.236 turnokolesarskih poti, 219 gozdno učnih, 1.098 pohodniških, 200 kilometrov turističnih, 73 kilometrov kolesarskih in 280 kilometrov romarskih poti.

»Iz lanskoletnega zapisnika vašega klepeta je razvidno, da hočete izdelati Centralni register tematskih poti in pristopiti k katastru. Kataster že imamo, kar pomeni, da je orodje že tukaj, moramo ga samo napolniti. Naša vizija je, da bomo vas izšolali, kako se to dela, in boste lahko sami vnašali tematske poti na MaPZS. Imeli bi nekakšne področne urednike. Tako imamo že urejeno z Zavodom za gozdove,« je digitalni register Planinske zveze Slovenije v uporabo ponudil Andrej Stritar s PZS.

»Imamo mrežo 1000 markacistov, ki skrbijo za poti. Kakovost niha, saj gre za prostovoljce. Veliko težav smo imeli že od nekdaj z velikimi stroški vzdrževanja 10 600 km pohodniških poti in zdaj že 2000 km turnokolesarskih poti. To se je uredilo s Zakonom in smo redno financirani. Dovolj je za stroške, delamo pa prostovoljno, kar je naša tradicija, na katero smo ponosni,« je primer dobre prakse predstavil predsednik PZS.

»Pri Slovenia Outdoor smo zainteresirani, da sodelujemo pri postopku certificiranja poti. Kriteriji, ki so bili zasnovani za ocenjevanje Naj poti, so dobre, vendar bi se jih dalo izboljšati. Najbolj pomembno je, kdo

Risovo tematsko pot so si ogledali tudi vrtčevski otroci iz Metlike, zmagovalci našega natečaja »Zemljo in vodo varujemo – plastiko oblikujemo.«.

bo postopek upravljal. Podpiramo skupni dogovor,« je pripravljenost na sodelovanje izrazil Marko Lenarčič iz Slovenija Outdoor.

»Pri Zavodu za varstvo narave si želimo, da bi se te poti vzdrževale naprej. Želimo si tudi usmerjenega obiskovanja. Trenutno je veliko stihije, ni definiranih upravljalcev, kako bi se pot vzdrževala. Veliko delamo na projektih. Opažamo, da ko se določena pot vzpostavi in se

projekt konča, zmanjka financ,« je opozoril predstavnik Zavoda za varstvo narave.

»Največkrat poudarjena beseda je bila sodelovanje, kar se mi zdi zelo pomembno, in beseda 'dogovorili se bomo'. Potem je tukaj ureditev, o čemer vsi razmišljamo, o zakonodaji, certificiranju in registru. Določiti je treba skrbnika, poskrbeti za redno vzdrževanje. MaPZS je lahko odličan nosilec vseh teh stvari,« je razpravo sklenil Jože Prah, predsednik komisije za Naj poti.

Neokrnjena narava na Kočevskem

Mateja Blažič z Ministrstva za naravne vire in prostor RS je opozorila, da so jo zaskrbele zlasti turno-kolesarske poti. »Slovenija je prepoznana po vedno več zavarovanih območjih. Jaz upam, da bo Kočevska enkrat dobila višji status. Mogoče tudi park Kočevsko. Ima pogoje, saj je narava zelo ohranjena,« se je zavzela za bolj konservativni pristop.

Tako predsednik komisije za Naj poti Jože Prah kot tudi predsednika PZS in TZS Dominik S. Černjak pa so opozorili, da tematske in druge poti naravo v resnici varujejo, saj usmerjajo obiskovalce, kar je tudi smisel dobro urejenih poti.

»Turistov ni nikoli preveč, če jih znamo učinkovito usmerjati. Kaj je pri nas turizem, s čimer lahko izstopamo? Po dveh zelo pomembnih vrednotah: 5* narava in 5* ljudje. Kar se tiče tematskih poti, gre za usmerjen vstop v naravno okolje. Gre za upravljanje turističnih tokov in kontroliran vstop v naravno okolje. Varovanje narave ter kulturne dediščine je za nas zelo pomembno poslanstvo,« je poudaril Dominik S. Černjak.

Vodenje po Risovi tematski poti.

Včasih je bilo Kočevsko zaradi vojaške infrastrukture zaprto območje, zato ga prebivalci Slovenije zelo slabo poznajo, danes je tam speljanih kar nekaj gorsko-kolesarskih poti.

»Takoj po letu 1991 se je na Kočevskem pojavil močen interes za ustanovitev Regijskega parka Kočevsko. Takrat je bil opravljen kakovosten in zelo strokoven razmislek o strategiji razvoja tega območja. Mreža gozdnih učnih poti je tukaj nastala že pred 30 leti. Sedem jih imamo na Kočevskem, vsem znano Roško pešpot, potem

Trije šefi: Planinske zveze Slovenije, Zavoda za gozdove Slovenije in Turistične zveze Slovenije

so tu še Orlova, Risova, Borovška, Pragozdna pot ...« je poudarila Tina Kotnik, vodja območne enote Zavoda za gozdove.

Eno od njih – Risovo pot – so v času našega posveta obiskali otroci vrtca Metlika, ki so si vodeni ogled prislužili kot zmagovalci našega spomladanskega natečaja Zemljo in vodo varujemo – plastiko oblikujemo.

Na Kočevskem lahko srečate risa, volka in medveda. Mi smo naleteli na medvedko z dvema mladičkoma.

»Za najmlajše smo izdali simpatično brošurico po sledih risinje Male. V njej otroci na njim prijazen način še dodatno spoznajo značilnosti risov, katere težave jih pestijo in kako se jim lahko raziskovalci približajo in jih spremljajo. Naloga jih spodbuja tudi k razmišljanju, učenju, in če pravilno rešijo vse naloge v tej knjižici, dobijo simpatično nagrado: lesen obesek risinje Male,« je produkt za najmlajše izpostavila Nevenka Klun, direktorica Zavoda Kočevsko.

»Gre za neko sobivanje z naravo. Delamo celovito zgodbo. Izražam optimizem, da bomo lahko s takim tempom delali naprej,« je poudaril podžupan Kočevja. Na Kočevskem ne gre samo za sobivanje z naravo in ljudmi, pač pa tudi z živalmi. Med vračanjem domov smo tudi sami naleteli na medvedko z dvema mladičkoma, kar je najboljši dokaz, kako neokrnjena je pravzaprav v tistih koncih narava.

Besedilo in fotografije: Polona Frelj

Srečanje je potekalo ob paviljonu Expans v Murski Soboti. Gostila ga je Pomurska turistična zveza.

Srečanje obvodnih društev Slovenije

Največji izziv je usklajevanje interesov različnih deležnikov

Svet obvodnih društev Slovenije, ki deluje v okviru Turistične zveze Slovenije, je na prvo junijsko soboto pripravil tradicionalno srečanje turističnih prostovoljcev. Več kot 300 jih je Pomurska turistična zveza gostila v Expanu ob murskosoboškem jezeru, kjer je potekal tudi strokovni posvet na temo Izzivi pri pripravi plovnih režimov na jezerih – priložnosti ali ovire za razvoj?

Iztok Pipan, predsednik Sveta obvodnih krajev Slovenije, je v uvodu pojasnil, da se v plovnem režimu opredeli vstopna in izstopna mesta in pristanišča, vrste plovil, ki lahko plujejo na določenem območju plovbe, čas dovoljene plovbe ter hitrostne in druge omejitve. Pogosto trčimo na nesoglasja med ribiči in drugimi športnimi uporabniki, kar je prišlo do izraza tudi med nedavnim posvetom ob jezeru na Mostu na Soči.

Po njegovem mnenju bo usklajevanje interesov največji problem, ki ga bodo imeli vsi uporabniki jezer. Upoštevati je treba tudi usklajevanje interesov s krajani, s čimer se sooča večina turističnih delavcev. V zadnjem času se je v turistično najbolj obljudenih krajih pojavila zelo jasna želja, da bi bilo turistov manj. Tukaj bodo imele občine in turistična društva, ki delujejo na vodah, največ težav z usklajevanjem interesov.

Na Zbiljskem jezeru, umetnem jezeru na reki Savi, so odlok o plovbi sprejeli že pred 15 leti, na srečanju Sveta objezerskih krajev Slovenije. »Najbolj zanimivo je, da vse od leta 2007 do danes naša občina ni sprejela občinskega odloka. Imamo državno uredbo o plovbi po Zbiljskem jezeru, nimamo pa lokalne. Problem je, da si občina ne upa podeliti koncesije nekemu, ki bo upravljal z jezerom. Kdo bo tisti, ki bo skrbnik obale? Kdo bo skrbnik vstopnih in izstopnih mest in bo poskrbel tudi za plavajoča debla in vsako leto za kakšnega mrtveca, ki priplava po Savi?« je Pipan izpostavil primer Zbiljskega jezera.

Marija Brložnik je povedala, da je mestni svet v Velenju odlok o plovbi na Velenjskem jezeru potrdil konec aprila, v sredini maja je začel veljati na papirju, v praksi ga še ne izvajajo. »Pi nas smo spraševali ostale občine, na kakšen način imajo to urejeno. Osnova nam je bil zakon o plovbi po celinskih vodah. Vsi, ki so imeli kakršnekoli razloge proti, so jim morali sporočiti v pisni obliki. Imeli smo več sestankov, tudi z ribiči, ponudniki na jezeru, agencijo za vode. Zelo široko smo zastavili delovno skupino,« je Brložnikova opisala proces, ki jih je pripeljal do sprejetja sporazuma.

Ptujsko jezero je edina plovna površina v Sloveniji, kjer je na celinskih

vodah dovoljena plovba z motornimi plovili za fizične osebe. Vsi ostali imajo tovrstno dovoljenje samo za reševalce, kontrolo, policijo, gasilce. Imajo zaradi tega morebiti pritožbe?

»Ribištvo na Ptujskem jezeru ni razvito, zato pritožb ni. Zaradi gnezdenja ptic pritožbe prihajajo od okoljevarstvenikov,« je izziv Ptujkega jezera predstavil Franc Brodnjak, predsednik turističnega društva Markovci, ki bo prihodnje leto na Ptujskem jezeru gostilo naslednje srečanje. Anton Kustec z Direkcije RS za vode je pripomnil, da na območju Nature 2000, ki je najbolj omiljeni režim varovanja narave, kmalu ne bo dovoljeno nič več. »Na murskosoboški gramoznici so razmeroma dobro zastavili načrte. Imeli bodo del obale, kjer se bodo kopali, del za ribiče, del za supanje, del za veslanje,« je pohvalil ureditev okoli paviljona Expo. V Pomurju imajo poleg soboškega tudi številna druga jezera: Ivanjsko jezero, Hodoško jezero, Ledavsko jezero, Negovsko jezero ter najbolj znano Bukovniško jezero, ki so ga pred leti oživilo po zaslugi župana občine Dobrovnik Marjana Kardinarja.

Besedilo in fotografiji: Polona Frelih

Zbralo se je več kot 300 turističnih prostovoljcev.

Čestitke ob jubileju

V začetku junija je 120. obletnico praznovalo turistično društvo Kranjska Gora, ki so ga kranjskogorski veljaki pod imenom letoviško društvo ustanovili že davnega leta 1904. Oklic, ki ga je na prvi junijski dan leta 1904 prebral občinski sluga, je za vedno spremenil življenja Kranjskogorcev. Glasil se je takole:

»Vedno se množeči promet in povsodi naraščajoče tekmovanje krajev in mest, katere je obdarila narava z raznimi krasotami in prednostmi ter posebnostmi, nalaga tudi Kranjskogorcem, kjer je odprla tudi narava darežljivo svojo roko, dolžnost, da stopimo v to tekmovalno vrsto in skušamo opozoriti širši svet na naš slikoviti in ob enem najudobnejši kraj gorate naše Gorenjske. Toda ne smemo se zadovoljiti z enodnevnimi obiskovalci, tudi s takimi ne, ki pridejo k nam varčevati, vsa naša skrb se mora obrniti na to, da si pridobimo stalnih, trajnih prijateljev, tudi takih, ki so videli že veliko sveta in katerim je več do udobnosti, kot do denarja. Visoka nadmorska lega ob železnični progi in v bližini prometnih križišč, veličastni naši gorski orjaki, naš nepokvarjeni planinski zrak, vse to so prednosti, ki napravljajo naš kraj za gotov čas in za gotove slučaje kot posebno sposoben za daljše bivanje, treba je le, da nudimo tudi mi vsem onim, ki se pridejo divit našim alpskim krasotam vsaj tisto, kar jim nudijo drugi podobni kraji. Zato je treba, da se ZDRUŽIMO IN DELUJEMO SKUPNO ZA PROSPEH KRANJSKE GORE, ZA POVZDIGO IN ZBOLJŠANJE PROMETA, ZA OLEPŠANJE KRAJA IN ZA OLAJŠANJE OBČEVANJA S TUJCI. V to svrhu se vlijudno vabite na pogovor v prostorih hotela RAZOR v soboto 4. t. m. ob 1/2 8 zvečer.«

Predsednik TZS Dominik S. Černjak je dolgoletni predsednici TD Kranjska Gora Klavdiji Gomboc izročil jubilejno nagrado.

Še starejše je turistično društvo Blagajana Vrhnika, ki so ga vrhniški veljaki leta 1888 ustanovili pod imenom Društvo za olepšavo trga Vrhnik. Velikan slovenske literature Ivanu Cankar je imel ob ustanovitvi komaj 12 let, a še vedno navdihuje širši slovenski prostor. Vrhnika je postala prečudnem kraj, kjer peščica navdušencev orje ledino na področju literarnega turizma v Sloveniji. Ljubezen do Cankarjevih del so z branjem spodbujali ob številnih kulturnih praznikih ter na številnih lokacijah v Vrhniku in drugje, denimo na Sv. Trojici, v Cankarjevi spominski hiši, v Cankarjevem lazcu, pri Cankarjevem spomeniku na Vrhniku, na Žalah ob spomeniku pesnikom moderne in še bi lahko našteval.

TD Žlebe je prejelo bronasto plaketo za uspešno delo. V imenu TZS jo je podelil Iztok Pipan.

Še več, častitljivih 140. let delovanja je konec lanskega leta praznovalo turistično društvo Postojna, ki je utiralo pot turizmu v Sloveniji in je celo starejše od Turistične zveze Slovenije. Leta 1883 ustanovljeno Društvo za olepšanje postojnskega trga in povzdig dohajanja tujcev se med drugim kiti z najstarejšimi pravili kakega turističnega društva v slovenskem jeziku, kar bo za vedno ostalo zapisano v analih slovenske turistične zgodovine.

Trideseto obletnico delovanja je praznovalo turistično društvo Cirkulane, ki je s svojim neprecenljivim delom in entuziazmom pomembno prispevalo k turističnemu razvoju v Občini Cirkulane. V tridesetih letih je postalo stebber turistične ponudbe Haloz in navdih za številne druge kraje po Sloveniji. Trideseti jubilej so obeležili tudi pri turističnem društvu Tabor-Kalce-Snežak.

Dvajseti jubilej sta letos praznovala turistično društvo Žlebe Marjeta in Društvo za razvoj podeželja LAZ.

V imenu krovne organizacije turističnih društev se vam zahvaljujemo za vaš prispevek k Turistični zvezi Slovenije. Vaše delo je dokaz, da lahko z združenimi močmi in skupnimi cilji dosežemo velike stvari. Naj vam ne zmanjka navdiha, naj vas vodi ljubezen do vašega kraja in naj vas spremlja ponos na vse, kar ste dosegli.

Besedilo: Polona Frelih

Naziv dogodka	Datum	Kraj	Informacije
Vikend 23. Žirovskega kolesarskega kroga 2024	14.06.2024	Žiri	Turistično društvo Žiri
Kresna noč	14.06.2024	Zgornja Poljskava	Turistično društvo Viničar
Srečanje oglarjev Slovenije 2024	14.06.2024	Mislinja	Društvo oglarjev Slovenije
Podbrdo Trail Running festival	14.06.2024 - 16.06.2024	Podbrdo	Turistično društvo Podbrdo
Kolesarski vzpon Terme Snovik - GTC 902 Črnivec	15.06.2024	Laze v Tuhinju	Turistično društvo Tuhinjska dolina
Pozdrav v poletju 2024	15.06.2024	Pragersko	Turistično društvo Breza Pragersko Gaj
Tistega lepega dne v Podnanosu z Juretom Počkajem	15.06.2024	Podnanos	Turistično društvo Podnanos
Turistični dan Žirov 2024	15.06.2024	Žiri	Turistično društvo Žiri
Veselo v poletje	15.06.2024	Velenje	Regijska turistična zveza SAŠKA
Živ Žav s čarodejem Sam Sebastianom	15.06.2024	Dragočajna	Dragočajna - Moše
Festival zelišč Zgornje savinjske in šaleške doline na Solčavskem	15.6.2024 - 22.6.2024	Solčava	Turistično društvo Solčava
Pohod v modrem	16.06.2024	ŠKOFIJA	Turistično društvo Škofljica
Festival Jurjevanje	19.06.2024 - 23.06.2024	Črnomelj	Turistično društvo Črnomelj
Odprtje narodopisne razstave "Pehtin cetr - čudežni poljub narave"	21.06.2024	Rečica ov Savinji	Turistično društvo Rečica ob Savinji
Škocjanfest 2024/1 - Trio Tnkara Kovač, Tomaž Nedoh in Stefano Bemi	21.06.2024	Matavun/Divača	Turistično društvo Škocjan
Večer na vasi	21.06.2024	Turjak	Društvo za ohranjanje dediščine
Tradicionalni 28. Škocjanfest 2024	21.06.2024 - 13.07.2024	Matavun/Divača	Turistično društvo Škocjan
Tri dnevni festival za mlade	21.6.2024 - 25.6.2024	Vojnik	Turistično društvo Vojnik
Škocjanfest 2024/2 - Koncert harmonikarskih skupin z glasbenimi gosti	22.06.2024 - 23.06.2024	Matavun/Divača	Turistično društvo Škocjan
27. Prangerjada	22.06.2024	Pilštanj	Turistično društvo Pilštanj
Prižig kope velikanke na oglarski domačiji Medved	23.06.2024	Dole pri Litiji	Društvo oglarjev Slovenije
Sejem ob žegnanju	23.06.2024	Starše	Turistično društvo Starše
Dan državnosti 2024	24.6.2024 - 25.6.2024	Šoštanj	Turistično društvo Skorno
Od lipe do prangerja: Obujamo stare igre: med dvema ognjema	25.06.2024	Rečica ov Savinji	Turistično društvo Rečica ob Savinji
Pohod po poti naše dediščine	25.06.2024	Mekotnjak	Turistično društvo Stara Cesta
Pohod po Svarunovi poti	25.06.2024	Škofljica	Turistično društvo Škofljica
Psoglavski dnevi 2024	28.06.2024 - 30.06.2024	Sodražica	Turistično društvo Sodražica
18. Pohod po Ostrovrharjevi vinski poti " S pesmijo od zidanice do zidanice"	29.06.2024	Radeče	Turistično društvo Ostrovrharji Svibno
Kino pod zvezdami	29.06.2024	Šempeter	Turistično društvo Šempeter v Savinjski dolini
Kovaški odmev	29.6.2024 - 30.6.2024	Čepovan	Kulturno turistično društvo Lokovec
Od lipe do prangerja: Igre med naselji Občine Rečica ob Savinji	30.06.2024	Rečica ov Savinji	Turistično društvo Rečica ob Savinji
Dan Hiše dobrot Bele krajine	5.07.2024	Metlika	Turistično društvo Vigred Metlika
Pozdrav Triglavu (vsak petek)	05.07.2024 - 23.08.2024	Ribčev Laz	Turistično društvo Bohinj
Mestna zeliščna tržnica 2024	6.07.2024	Velenje	Društvo zeliščarjev Velenje
Žetev pšenice v Zlatoličju	6.07.2024	Zlatoličje	Turistično društvo Starše
Od lipe do prangerja:Koncert pod trško lipo z Ditko in bratoma Zavolovšek	6.07.2024 - 7.07.2024	Rečica ov Savinji	Turistično društvo Rečica ob Savinji
Poletje na Grilovi domačiji 2024	7.07.2024	Vinska Gora/Velenje	Društvo zeliščarjev Velenje
Ribiški praznik	7.07.2024	Kanal	Turistično društvo Kanal ob Soči
Vaški večeri Pod Lipo (vsak ponedeljek)	08.07.2024 - 19.08.2024	Srednja vas v Bohinju	Turistično društvo Bohinj
26. Dobrinska noč	13.07.2024	Loka	Društvo Izviri Dobrina
Otroška ustvarjalna delavnica Mladi na vrhu	18.07.2024	Solčava	Turistično društvo Solčava
Ustvarjalna delavnica Mladi na vrhu	18.07.2024	Solčava	Turistično društvo Solčava
Vasovanje v Bohinju	19.07.2024	Srednja vas v Bohinju	Turistično društvo Bohinj
Kmečka ohcet v Bohinju	20.07.2024 - 21.07.2024	Pod Skalco - Ribčev Laz	Turistično društvo Bohinj
Marjetin sejem	21.07.2024	Bohinjska Bela	Turistično društvo Bohinjska Bela
Žetev in mlatitev po indašnjo	21.07.2024	Puconci	Kulturno turistično društvo Puconci
Solčavski dnevi 2024	26.7.2024 - 4.8.2024	Solčava	Turistično društvo Solčava
Razstava zdravilnih rastlin in začimbic v šaleški dolini 2024	1.08.2024 - 31.08.2024	Velenje	Društvo zeliščarjev Velenje
XXIII. Sodobne rimske igre	4.08.2024	Mekotnjak	Turistično društvo Stara Cesta
Spevi na splavu na reki Soči	9.08.2024	Kanal	Turistično društvo Kanal ob Soči
Skoki z mosta 2024	11.08.2024	Kanal	Turistično društvo Kanal ob Soči
Bohinjska noč 2024	10.08.2024 - 11.08.2024	Pod Skalco - Ribčev Laz	Turistično društvo Bohinj
30. Kranjskogorska desetka	15.08.2024	Kranjska Gora	Turistično društvo Kranjska Gora

Več o prireditvah na www.turistica-zveza.si

Uprizoritev Jurčičevega Jurija Kozjaka v letnem gledališču na Muljavi

Povest Jurij Kozjak, slovenski janičar, povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine, kot je komaj dvajsetletni Jurčič naslovil to delo, je mladega pisatelja naredila slavna. Ne samo da je na razpisu Mohorjeve družbe dobil prvo nagrado 100 goldinarjev, temveč je delo na Slovenskem zbudilo tako zanimanje, da so o njem govorili s prižnic v Stični in okolici. Ustvarjalci Kulturnega društva Josipa Jurčiča Muljava smo to delo v našem letnem gledališču uprizorili v sezonah 1988 in 1989 in poželi odlične odzive. Bil je že čas, da povest spet obudimo. Zdelo se nam je tudi primerno, da ob 180. obletnici Jurčičevega rojstva in 100. obletnici uprizorjanja Jurčičevih del v izvedbi Muljavcev letos izberemo Jurija Kozjaka, od izdaje katerega letos mineva 160 let.

Zgodba se dogaja na Dolenjskem v sredini 15. stoletja, v času pogostih turških vpadov na slovenska ozemlja, v okolici znamenitega stiškega samostana, na gradu Kozjak, na taboru cerkvice na Muljavi in v podzemni jami izvira Krke. Uprizoritev Jurij Kozjak v letnem gledališču na Muljavi vas popelje prav v te kraje, ki so v današnjem času turistično zelo zanimivi. Sicer ni več gradu Kozjak, niti sosednjega Šumberka, ostala pa je legenda o dveh bratih, graditeljih, ki sta hkrati gradila Kozjak in Šumberk ter sta imela samo eno kladivo. »Zato je moral prvi kamenje vtikati, kadar ga je drugi tolkel.« Vsak dan sta si kladivo izmenjala in se spet povzpela vsak na svoj hrib, ki sta kot dva brata dvojčka ležala sredi Dolenjske. V uprizoritvi prikažemo turško obleganje cistercijskega samostana Stična, ki ga Turki oplenijo in požgejo. Takratni opat Uldarik ga je obnovil in utrdil, da je ohranjen še danes, v njem lahko obiščete Muzej krščanstva na Slovenskem. Posebej tragičen je napad na ljudi, ki so šli v 'Markovi procesiji' in so jih turški konjeniki in janičarji napadli pri cerkvi na Muljavi. Legenda o sršenih izza Marijinega znamenja na lipi, ki opikali Turke, so še živi, cerkev kot sakralni spomenik s freskami Janeza Ljubljanskega in zlati

oltar iz 17. stoletja pa pritegneta in pričata o tem, da tukaj živijo delovni in trajni ljudje.

Predstava bo prikazala napad turške vojske na procesijo in bitko na taborskem obzidju, kjer Turki pobijejo naše hrabre prednike. Da smo sploh preživeli, so služile podzemne jame, največja v bližini je krška jama nad izvirov reke Krke. Kmetje v predstavi modrujejo, kaj je storiti, da bi preživeli in se združeni zoperstavili turškim osvajalcev.

Ti niso samo pobijali starejših, oplenili in požgali domove, temveč tudi odpeljali dečke za prevzgojo v janičarje, dekleta za sužnje v haremih. Tudi Jurij Kozjak kot krščanski deček doživlja to usodo, da je bil vzgojen v janičarski šoli za vojaka, ki so napadali kraje svojega otroštva. Predstava je aktualna z vidika splošnih družbenih razmer tedanjega časa s sedanjimi, predvsem pa na dramatičen in spektakularen način prikazuje Jurijevo ugrabitev, janičarsko šolo, spopad krščanskega in otomanskega sveta in druge posebne učinke.

V uprizoritvi sodeluje okrog 80 ustvarjalcev vseh generacij in šest konj. Na obsežni sceni s sedmimi prizorišči bodo igralci v pisanih kostumih ljudi različnih stanov in ver prikazali zanimivo zgodbo, ki nikogar ne bo pustila ravnodušnega.

Premiera bo 21. junija v letnem gledališču na Muljavi, s pričetkom ob 21 uri. Ponovitve pa v soboto, 22. junija, ter še tri petke in sobote vse do 13. julija, vsakokrat ob 21 uri. V primeru dežja predstava odpade, saj je letno gledališče pod milim nebom, mi ga imenujemo pod zvezdami, saj imamo v toplih poletnih večerih radi jasno nebo in njem tudi polno dolino obiskovalcev. Vse informacije v zvezi z nakupom kart, morebitnih odpovedi in ostalo najdete na: <http://www.namuljavi.si>.

Turistično društvo Muljava za običajne dni priporoča ekscurzijo v kraje te zgodovinske povesti, ki so danes polni doživetij. Poleg omenjenih lahko obiščete muzej na prostem na Jurčičevi domačiji, kjer z malo sreče srečate Krjavljo, bogato Etnološko zbirko Nose v Gorenji vasi pri Muljavi, Šolski muzej v PŠ na Muljavi in gostoljubne gostinske ponudnike v kraju in bližini. Turistično društvo Muljava tudi aktivno sodeluje v projektu predstave Jurij Kozjak in s ponudniki turističnih storitev v naši okolici ter skupaj s Kulturnim društvom Josipa Jurčiča vabi k ogledu. V prijetni dolinici za Jurčičevo domačijo boste uživali v naši družbi in družbi oseb iz Jurija Kozjaka, slovenskega janičarja.

Avtor članka: Danijel Zupančič, scenarist in režiser
Fotografija: Gašper Erjavec, TD Muljava

Celostna podoba uprizoritve Jurij Kozjak

Job Stopar je na natečaju Mladi turistični vodnik zmagal leta 2019.

Mladi turistični vodnik

Skočil sem na vodnjak in začel recitirati Kettejevo pesem

Turistična zveza Slovenije je že enajsto leto razpisala tekmovanje v turističnem vodenju, ki je namenjeno mladim turističnim navdušencem od 16 do 29 leta. Na natečaj se je letos prijavilo 17 kandidatov. Cilj projekta je mlade navdušiti za poklic turističnega vodnika. Leta 2019 si je zmago v Novem mestu priboril Job Stopar in za nagrado prejel nagradni kupon Turistično-gostinske zbornice Slovenije za udeležbo na tečaju in opravljanje izpita za nacionalno licenco.

Ko mi je pripovedoval o turističnem vodenju po Novem mestu, sem mu brez pomišljanja priznala, da je tudi mene očaral. Izbral je namreč res inovativen pristop k vodenju in komisijo v uvodu navdušil kot vodič interpretator. »Pri slovenščini smo ravno obravnavali Dragotina Ketteja, ki je napisal pesem Na trgu. Postavljena je na glavni trg v Novem mestu. Ritem daje pesmi vodnjak. Imel sem srečo in izžrebal sem ravno ta odsek. Za vsak primer sem s seboj vzel knjigo poezijo Dragotina Ketteja, stopil sem na vodnjak in odrecital pesem. Po mojem se je zdelo to komisiji kar prikupno. Spomnim se tudi, da sem začel z dolenskim naglasom, ker se mi je zdelo, da bi bilo to smešno, poleg tega je moj dedek Dolenjec. Mislim sem, da bom bolj živčen, a sem se kar sprostil in stresal šale. Po mojem jih je to prepričalo. Večina jih je bilo resnih, povedali so veliko, a se mi zdi, da sem užival. V programu Mladi turistični vodnik so se sicer pozneje osredotočili bolj na program za turistične vodnike, ne na vodnike interpretatorje, kar je predstavljal Job Stopar. To seveda ne pomeni, da lokalne zanimivosti in skrivnosti niso dobrodošle.

Geograf v Udin borštu

Tekmovanja se je udeležil v tretjem letniku gimnazije Kranj in na začetku sploh ni vedel, da vključuje tudi praktični del. »V prvem delu si moral narediti načrt vodenja po domačem kraju oziroma kraju, v

katerem obiskuješ šolo. Naredil sem načrt vodenja po Kranju. Imel sem malo treme, saj sem izvedel, da gre za več odsekov, pomeriš se v vodenju tistega, ki ga izžrebaš. V okviru tekmovanja so imeli tudi pripravljeno vodenje, za kar pri Turistični zvezi Slovenije poskrbijo vsako leto. Vrgel sem se v priprave, kar mi je verjetno najbolj

Rad potuje, vodil pa bi raje po domači Sloveniji.

pomagalo. Zaprl sem se v sobo, bral knjige ter delal zapiske,« je o začetkih spregovoril Stopar. Doma je iz Naklega, zato smo ga izzvali tudi z vprašanjem, kaj bi nam pokazal v domačem kraju.

»Študiram geografijo, tako da bi se verjetno bolj osredotočil na naravne znamenitosti. Kot geografa me zanima Udin boršt, največji sklenjeni gozd v Ljubljanski kotlini. Živim na robu Udin boršta, gozda med Kranjem, Golnikom in Tržičem. Za geografije je pomemben, ker je najboljši primer konglomeratnega Krasa v Sloveniji. Peljal bi vas na ogled kraških pojavov, ki jih ne bi pričakovali v sredini Ljubljanske kotline: od jam, slepih dolin do ene od največjih gostot vrtač zunaj matičnega Krasa. Veliko imamo tudi zgodovine, predvsem rokovnjaške, jugoslovanske zgodovine, saj je tam zdaj Krajinski park spomina na drugo svetovno vojno. Gre za območje, na katerem sem preživel največ časa in ga najbolj poznam. Udin boršta ne promoviramo, kot bi ga lahko«. S tem stavkom je dokazal, da je v prvi vrsti geograf in šele nato turistični vodnik.

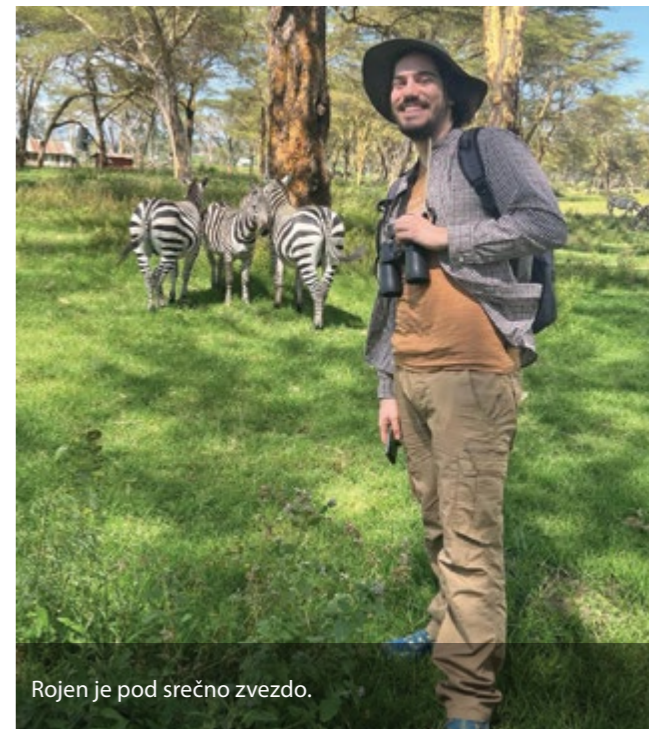

V tujini imajo svoje lokalne vodnike. Zakaj bi jim jemali dobiček?

Rojen pod srečno zvezdo

Kot zmagovalec je prejel brezplačno opravljanje izpita za turističnega vodnika na Turistično-gostinski zbornici Slovenije. »V resnici sem prejel tudi pripravo na izpit, ki je sestavljen iz dveh delov: iz teorije in prakse. Pri teoriji imaš šest področij: psihologija vodenja, zakonska podlaga vodenja, zgodovina, geografija, umetnostna zgodovina in mislim, da še etnologija. Pri vsaki temi je razpisanih od 30 do 40 vprašanj. Na izpitu moraš odgovarjati pred komisijo. Z vsakega področja dobiš eno vprašanje. Kar precej je učenja. Obstajajo sicer skripte, ampak sam sem odgovore raje našel sam, tako se več naučiš. Geografski del se mi je zdel lahek, saj so bila vprašanja zelo splošna, recimo naštej 10 znamenitosti v predalpskem svetu Slovenije, o čemer lahko govorim zelo dolgo. Zakonodajni del in umetnostno-zgodovinski del je bil kar muka, sploh zakonodaja. Nikoli me ni zanimala. Bilo je duhomorno. Nekako mi je uspelo,« je predstavil teoretični del.

Praktični del je opravil med epidemijo. Ker je bilo prijavljenih samo šest tečajnikov, so jih takoj obvestili, da bodo izvedli samo pet odsekov, kar je čas za priprave zmanjšalo za več kot pol. »Praktični del je takrat vključeval Gorenjski krog, kar mi je zelo ustrezalo. Začne se v Ljubljani, tam sta dva odseka, z avtobusom po Ljubljani, potem proti Škofji Loki, vendar po stari cesti, še po vaseh, se pravi Sora, Goričane ... Potem v Loki dol z avtobusa in dva odseka po Loki, se pravi peš do starega mesta in tudi po cerkvi. Z avtobusom nadaljuješ proti Kranju,

Rojen je pod srečno zvezdo.

dva odseka po Kranju peš, potem proti Radovljici, Brdo, vodenje po cerkvi Velesovo, mimo Cerkelj. V Kamniku pa se t. i. Gorenjski krog zaključí. Mislim, da je vsega skupaj 12 odsekov, tako se moraš teoretično pripraviti na vse. Eni so precej preprosti, ker si samo na avtobusu in govoriš od 15 do 20 minut, drugi so kar zapleteni, saj vodiš po mestu ali cerkvah in moraš iti res v podrobnosti. Teh 25 minut moraš ves čas govoriti. Na pripravah smo naredili simulacijo celotnega kroga. Vsak si je izbral odsek ali dva, na katera se je pripravil že prej, in smo vadili. Pri praktičnem delu smo imeli srečo, ker smo izpit delali v času korone. Izvedli smo samo prvih pet odsekov, kar je zmanjšalo priprave za več kot polovico,« nam je zaupal sogovornik in dokazal, da je rojen pod srečno zvezdo. Tudi na tem vodenju je prepričal s svojim rahlo drugačnim pristopom. »Kot iz rokava sem stresal smešne podatke, ki sem jih kar dolgo zbiral. Zdi se mi, da je nesmiselno samo nizati prepisane podatke, treba je biti zanimiv. Priprave so res dolgo trajale, saj moraš res raziskati ogromno virov in v njih najti zanimive podatke, res se moraš dobro vživeti,« je jasen naš sogovornik.

Tujcem želim razkazati Slovenijo.

Na vprašanje, ali je od prejetja licence že opravil kakšno vodenje, odgovarja, da večkrat, vendar ne profesionalno, se pravi ne za plačilo. »Zelo sem dejaven v društvu geografov. To je eden od razlogov, da se nisem lotil vodenja, saj sem imel vedno katero drugo dejavnost, ki mi vzame ogromno prostega časa. V sklopu društva organiziramo veliko kongresov in dogodkov za študente geografije iz vse Evrope, v sklopu tega tudi vodim. Vedno pomagam pri organizaciji in z veseljem sodelujem. Po Ljubljani sem že vodil skupino 40 tujih študentov, ki so bili zelo zadovoljni, recimo v Rakov Škocjan. Po navadi vodim v angleščini, le redko vodim Slovence,« še pojasnjuje Job. Zdaj zaključuje diplomu, potem gre na poletno šolo, nato se želi ponovno preizkusiti v vodenju. »Če me je na začetku turistično vodenje vlečlo, ker potuješ po svetu in si plačan za to, me zdaj bolj vleče, da bi vodil tujce po Sloveniji. Zanima me vodenje po geografsko zanimivih lokacijah; Kras, jame, naravne zadeve. Več dobiš nazaj, če nekemu tujcu pokažeš svojo državo, kot da nekoga iz Kranja vodiš po Vietnamu. Tam imajo lokalne vodnike, ki o svoji državi vedo veliko več. Zakaj bi jim jemali dobiček?

Besedilo: Polona Frelj
Fotografije: Osebni arhiv

V dvorani je vladal vrvež.

Okusni zakladi, iz katerih je mogoče razviti odlične lokalne zgodbe

V Športni dvorani v Medvodah se je sredi maja zaključil že 38. festival Turizmu pomaga lastna glava, s katerim Turistična zveza Slovenije za delo v turizmu pripravlja že osnovnošolske otroke. Njihovi turistični produkti, ki so bili tokrat vezani na kulinarčni turizem, so navdušili slavnostne govorce, predsednika TZS Dominika S. Černjaka, direktorico direktorata za turizem na MGTŠ Dubravko Kalin in župana Medvod Nejc Smoleta.

V Športni dvorani je kipelo od otroškega vrveža. Učenke in učenci so kar tekmovali, kdo te bo zagrabil za rokav in odpeljal k svoji stojnici, na katerih so predstavljali Okusne zaklade. »Ko sem bila še zaposlena na lokalni turistični organizaciji, nam je marsikdaj prišla prav ideja, ki je izšla iz TPLG. Iz tega smo razvili res dobre lokalne zgodbe,« je v uvodnem nagovoru poudarila Dubravka Kalin, direktorica direktorata za turizem na MGTŠ. Zahvalila se je Turistični zvezi Slovenije za delo z mladimi ter mentorji, »ki otroke motivirajo in pomagajo iskati drobne stvari v lokalnem okolju, iz katerih potem delate odlične zgodbe«. Predsednik Turistične zveze Slovenije Dominik S. Černjak je poudaril, da je glavni namen projekta spodbuditi domišljijo ter da lahko že pri teh letih pokažete, kaj vse zmorete. »Tudi letos ste ustvarili odlične produkte!« Župan Medvod Nejc Smole se je osredotočil na promocijske spote, ki so jih ekipe posnele v okviru projekta, in poudaril, da so ga naravnost navdušili, saj so narejeni zelo profesionalno in odlično promovirajo lokalne destinacije.

Sprehod po Okusnih zakladih

Predstavilo se je 24 najboljših šol, mi pa smo se z veseljem sprehodili med njihovimi stojnicami. Začeli smo pri OŠ Tončke Čeč v Trbovljah, kjer so ustvarili sodobno knapovsko malico, »s katero želijo v Trbovlje privabiti ljudi, ki mesta ne poznajo«. Na stojnici OŠ Sveti Tomaž so ponujali slastne praline iz jurkine marmelade in kostanjeve kreme, na festivalu pa se jim je zdelo »navdse razburljivo«. Pri stojnici OŠ Gorica iz Velenja je vse navdušila fotografska kulisa, pred katero smo se navdušeno fotografirali. OŠ Podčetrtek je vabila z emanentno marmelado, karkoli že to pomeni, na tržnici so uživali, »saj se jim ni bilo treba piflati in so lahko povedali, kar vedo o domačem kraju, ki ga imajo tako ali tako zelo radi«. OŠ Franca Lešnika Vuka Slivnica pri Mariboru je pritegnila pozornost z orehi, svoj izdelek so poimenovali 'Velike sanje malih orehov'. S seboj so pripeljali maskoto z imenom Leško.

Na OŠ Cankovo so poskrbeli za cankoladice, tablice z jabolki in orehi, ajdo ter ocvirki in česnom. Ekipe OŠ Odranci je svoj projekt poimenovala 'Kjer ajda zori', paket, ki vključuje 'pripravo ajdove zlejanke', ki jo lahko odnesete domov«. Na OŠ Kanal ob Soči so se osredotočili na kostanj, »saj so nekoč že imeli raznik kostanja, ki bi ga želeli obuditi«. Ekipe OŠ Mirna je ustvarila energijsko ploščico z imenom Glavarjev bzzz z osnovno sestavino medom, ki so ga pri svojem izdelku 'BeeTea ali ne biti v Domžalah' uporabile tudi s slamnikom opremljene učenke OŠ Vencija Perka Domžale. Ekipe OŠ Josipa Vandota Kranjska Gora je pripravila 'svádek gvážak', sladico iz lokalnih sestavin, ki se prodaja v gostilni v Zelencih. Na dnu kozarčka je tudi QR-koda, ki vas pripelje do promocijskega videa in nagradne igre. OŠ dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica so predstavljale 'hude mravljice', sladica, začinjena s pravimi posušeni mravljičami.

Na VIZ II. OŠ Rogaška Slatina so svoj izdelek poimenovali 'Pegazove skrivnosti', saj je Rogaška znana po krilatem konju Pegazu, ki je z zlatim kopitom udarjal ob tla in odkril vrelec mineralne vode, ekipa

Organizatorji prireditve so bili navdse zadovoljni.

OŠ Črna na Koroškem pa se je predstavljala s pito v kozarcu, »saj ljudje nimajo več časa, da bi se usedli in kaj v miru pojedli, 'črnjanski lušti' pa je mogoče vzeti s seboj«. Na stojnici OŠ Pohorskega bataljona Oplotnica so našo pozornost pritegnili trenutno zelo priljubljeni steaki, ki jih je v promocijske namene daroval 17-letni podjetnik Domen Hren.

Hostese OŠ Šentjanž pri Dravogradu so našo pozornost pritegnile takoj ob prihodu, saj so naokoli hodile, oblečene v kokice. Bile so navdse prikupne. »Naše kokice so narejene iz svinjskih kož. Včasih niso hoteli ničesar zavreči,« so nam zaupale. Poskusili smo jih in bile so zelo okusne. Na podružnični šoli Zgornja Ložnica so ustvarili Stepišnikovo mal'co, s katero se lahko okrepeš, ko se sprehajaš po poti Lovra Stepišnika, prvega potujočega knjižničarja, ekipa OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica pa se je predstavljala z Attemsovi kolački, ki so jih poimenovali po grofih Attems. »Že da smo prišli sem, je nagrada. Zelo uživamo,« so nam zaupali.

Hostese – kokice

Ekipe OŠ Svete Ane se je osredotočila na lan, »saj gre za že malo pozabljeno žito. Lan je zelo zdravilen, saj znižuje holesterol v krvi in zravna količino sladkorja, lahko prepreči nastanek raka, dober je za lase, kožo, prečisti naša jetra in varuje imunski sistem,« smo bili deležni lekcije o njegovih zdravilnih učinkih. Na OŠ Miška Kranjca Velika Polana so pripravili bujto repo v kozarcu, ki jo lahko vzameš s seboj, in dokazali, da so v trendu tovrstni kulinarčni izdelki. »Osmega avgusta 2024 jo bomo prodajali na Pomurskem poletnem festivalu v Veliki Polani. Spomnili smo se tudi na vegetarjance in smo naredili tudi brezmesno različico,« so razgrnili svoje načrte.

Na OŠ Prestranek pri Postojni so ustvarili grajski grizljaj, primeren za že obstoječo Grajsko pot, ki vključuje grad Prestranek, Orehek, Predjamski grad, Ravbarjev stolp in grad Haasberg. Na OŠ Komen so se osredotočili na teran in svoj izdelek pred tem uspešno že predstavili tudi na Planet TV. Stojnica OŠ Šempas je pritegnila zaradi rumeno-oranžne barve, saj so na njej predstavljali kakije, kostanj in koruzo, vse, kar je značilno za njihove kraje. »Vse stojnice so zelo dobre. Vsi zelo dobro predstavljamo kulinariko svojih krajev,« nam je zaupali hostesa. Na OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg pri Ložu so pripravili 'salovčke', 100-odstotne okuse Loške doline – s svinjsko mastjo seveda, »saj včasih niso imeli masla«. Menda gre za zdravo živilo.

Med zabavnim delom programa so mladi v živo spoznavali pripravo hot doga. Pripravila jim ga je Anita Ferlin, ki je leta 2022 sodelovala v oddaji MasterChef, kjer je spoznala, da ji ustvarjanje sladice predstavlja velik del sprostitve in v tem neverjetno uživa. Turistična zveza

Slovenije je tokratno turistično tržnico pripravila skupaj z Občino Medvode, Javnim zavodom Sotočje Medvode, Turistično zvezo Medvode in Mercatorjem.

Besedilo: Polona Frelj
Fotografije: Arhiv TZS

Tudi predsednik TZS Dominik S. Černjak in direktorica direktorata za turizem Dubravka Kalin sta si privoščila fotografijo.

Vse ekipe so bile nagrajene z bogatimi nagradami, ki so jih prispevala turistična društva ter turistični ponudniki iz vse Slovenije. Štiričlanska strokovna komisija je podelila kar 15 posebnih zlatih priznanj:

- za najboljšo promotorko na stojnici: Laura Hren,
- za najboljšega promotorja na stojnici: Amadej Kos,
- za naj uporabo narečja na stojnici: OŠ Miška Kranjca Velika Polana,
- za najbolj vztrajno ekipo promotorjev: OŠ Odranci,
- za najbolj izvirno povabilo na stojnico: OŠ Prestranek,
- za najboljšo stojnico: OŠ Šempas,
- za najboljšo kostumografijo: OŠ Šentjanž pri Dravogradu,
- za najboljši kulinarčni spominek: OŠ Vencija Perka Domžale,
- za najbolj pozitivno vzdušje v ekipi: OŠ Cankova,
- za najbolj inovativen Okusni zaklad: OŠ Pohorskega bataljona Oplotnica,
- za najlepšo embalažo izdelka: OŠ Franca Lešnika Vuka Orehova Vas,
- za naj produkt po izboru učencev: OŠ dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica,
- za najboljšo celostno predstavitev: OŠ Antona Šibelja Stjenka Komen,
- za najbolj tržno usmerjen produkt: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica,
- za najboljšo promocijo kulture skozi kulinariko: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica, PŠ Zgornja Ložnica.

Izlet za splet

Digitalni vodniki so nepogrešljivi

Piše: Katja Beck Kos, Rajzeferber

Še malo, pa bo turistična sezona v polnem razmahu! Pozna pomlad je čas, ko se vsi zelo radi odpravljamo na izlete doma in na tujem, se družimo s prijatelji, v mnogih krajih v juniju praznujejo občinske praznike, lokalne veselice in tradicionalni dogodki se vrstijo drug za drugim ali sočasno, težko se je odločiti, kam pa to leto. Težke odločitve.)

Naj vam pomagamo z digitalnimi orodji! Ko vemo, kam načrtujemo izlet, si lahko najprej

pomagamo z digitalnimi platformami, ki svetujejo, kaj si v izbrani regiji ogledati, kdaj kaj obiskati, prav tako pokažejo, kakšna so bila dosedaj mnenja drugih. Ena bolj znanih mednarodnih platform je tripadvisor.com (kamor, toplo priporočamo, vpišite svoja vodenja, doživetja, gostinsko in namestitveno ponudbo). Za ponudbo doživetij prebrskajte po Airbnb experience ali viator.com. Za potovanje po Sloveniji ponovno toplo priporočamo uporabo moj-izlet.si – tukaj boste našli tako lokalne znamenitosti kot tradicionalne dogodke. Ker vsebino zapolnjujejo lokalne skupnosti, ponudniki, turistična društva, na Moj izlet zlahka prejmete informacije, ki jih mednarodne platforme ne premorejo.

Ko ste se že odločili za obisk npr. nekega kraja, kjer ni na voljo turističnega vodnika, so vsi zasedeni, želite raziskovati mesto v svojem tempu ali ne želite dodatne družbe, lahko obisk dopolnite s pomočjo digitalnega orodja – digitalnimi vodniki.

Digitalni vodniki – 'tour guide' so zelo dobrodošla dopolnitev lokalne ponudbe, saj omogočajo tako časovno neomejen dostop do lokalnih zgodb, dediščine, znamenitosti, tudi ko nimamo na voljo lokalnih turističnih vodnikov ali želimo oblikovati dodatno ponudbo kraja za manjše skupine, družine. Še posebno zanimivo

je to orodje za manjše kraje, saj lahko nadomesti delovni čas TIC-ov in manko lokalnih turističnih vodnikov.

Digitalni turistični vodnik kot aplikacijo lahko seveda oblikujete sami (kot to počnejo veliki centri, kot je Dunaj – <https://www.wien.info/en/travel-info/ivie-app>), toplo pa priporočam, da obstoječo vsebino 'naložite' na eno izmed mednarodnih ponudnikov ter si tako zagotovite še dodatni kanal trženja. Tukaj bi izpostavila platformo in app SmartGuide digitalni tour guide, ki omogoča samovodene ture, avdiovodice, idr. po mnogih mestih sveta.

Prav tako zanimivo je uporabiti platforme za dogodivščine iskanja zakladov in zgodb, kot so <https://www.mycityhunt.com/> ali Questo <https://questoapp.com/>, o katerih sem že pisala v prejšnjih Lipovih listih.

Seveda pa vsi ti digitalni vodniki in vodiči ne morejo nadomestiti doživetja z lokalnim vodnikom iz mesa in krvi – to doživetje je namreč zmeraj edinstveno in nikoli ponovljivo. Zmeraj ga namreč soustvarjate vi, obiskovalci, z vodnico ali vodnikom. Šele tako nastanejo nove, žive zgodbe, samo vaše, tistega dne in tistega kraja.

Želim vam prijetno pohajkovanje in odkrivanje novih krajev, mest, polnih dogodivščin, pri čemer vam lahko pomaga tudi digitalno orodje. Kjer je le mogoče, vam iskreno želim popolni potop v analogni svet tukaj in zdaj in polno novih poznanstev iz mesa in krvi.

Slovenska turistična revija Lipov list, nadaljevanje Turističnega vestnika, izhaja 2. teden v sodem mesecu

UDK 338,34+796,5(497,12), ISSN 0352-4353
Junij 2024

Izdaja:
Turistična zveza Slovenije

Naslov uredništva:
Turistična zveza Slovenije, Miklošičeva cesta 38/VI,
SI – 1000 Ljubljana, tel. 01/43 41 670,
info@turisticna-zveza.si, www.turisticna-zveza.si

Urednica: Polona Frelj
Lektoriranje: Mateja Blažič Zemljčič
Oblikovanje: Polona Jericijo, PriMS mediji, d.o.o., Ljubljana

Uredniški odbor:
Boštjan Luštrek, Iztok Pipan, Jure Sodja, Karmen Grebenc
Burger, Urša Jurak Kuzman, Katerina Vidner Ferkov

Transakcijski račun:
SI56 03100-1000010639

Naročilo na Lipov list oddate na info@turisticna-zveza.si
Celoletna naročnina za 2024 je 40 eur.

Moj izlet

Odkrijte Slovenijo na povsem nov način!

Ustvarite izlet po meri s spletno aplikacijo Moj Izlet in odkrijte skrita doživetja Slovenije

Pustite se navdihniti in ustvarite svoje popotniško doživetje po meri. Sestavite si izlet po svojih željah, s prilagojenimi postanki, aktivnostmi in raziskovanjem skritih kotičkov Slovenije.

Z aplikacijo boste lahko načrtovali izlete, odkrivali neodkrita doživetja in se prepustili čarobnosti narave in krajev, ki jih ponuja Slovenija. Ne glede na to, ali ste avanturist, ljubitelj kulture ali želite preprosto uživati v naravi, z aplikacijo boste našli vse, kar potrebujete, da izpolnite svoje izletniške sanje.

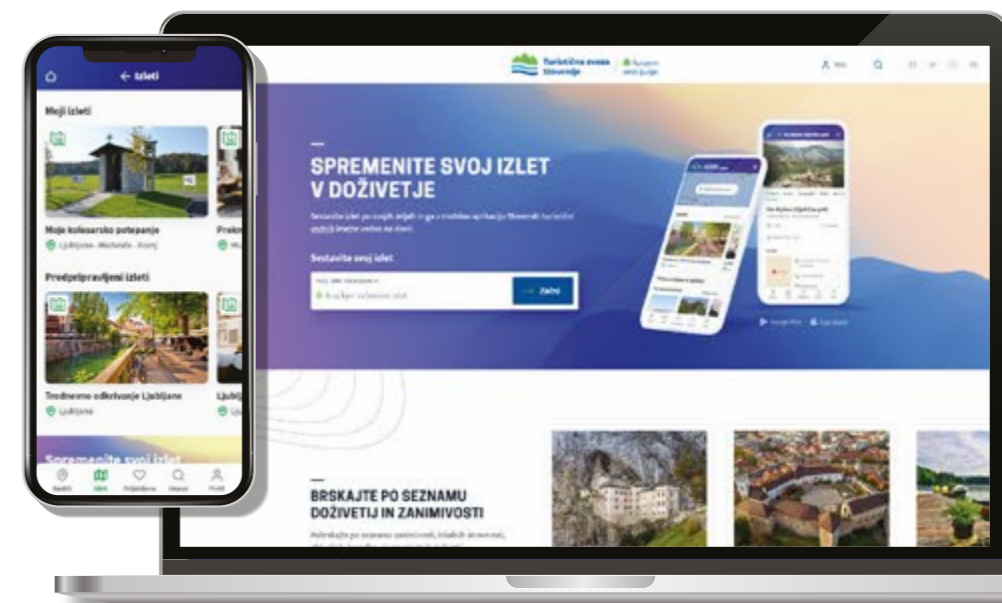
Aplikacija je na voljo za prenos brezplačno!

NA VOLJO V Google Play

Prenos iz App Store

Turistična zveza Slovenije

Lagea - Za kakovostno spanje že več kot 30 let!

Ali ste vedeli, da je podjetje Lagea že več kot 30 let prisotno na slovenskem trgu? S ponosom zagotavljamo kakovostne izdelke in storitve, ki zadovoljijo tudi najzahtevnejše stranke.

Dolgoletne izkušnje in zadovoljstvo naših strank sta naš največji ponos. Specializirani smo za prodajo vrhunskih vzmetnic, postelj in hotelskega tekstila. Poleg tega aktivno opremljamo hotele, apartmaje in ostale turistične nastanitve, kjer zagotavljamo udobno in kakovostno spanje za goste po ugodnih cenah.

Veseli nas, da se naše stranke iz leta v leto vračajo, kar dokazuje visoko kakovost naših izdelkov in storitev ter konkurenčne cene. Pri Lagei se trudimo izpolniti vaše želje in potrebe, zato vam z veseljem pripravimo ponudbo, ki je prilagojena vašim željam in potrebam.

Pridružite se množici zadovoljnih strank že danes! Obiščite nas na naši spletni strani www.lagea.com ali nas kontaktirajte na telefonsko številko 07 4994770. Za več informacij nam lahko pišete na e-naslov tanja.ledic@lagea.si.

Za kakovostno spanje in vaše popolno zadovoljstvo - Lagea je prava izbira!

Kulturno društvo
Josipa Jurčiča
Muljava

vabi na ogled predstave

Jurij Kozjak

v letnem gledališču na Muljavi.

Premiera: 21. junij 2024 ob 21. uri

Ponovitve: 22., 28. in 29. junij,

5., 6., 12. in 13. julij ob 21. uri

V primeru dežja predstava odpade.

Informacije: <http://www.namuljavi.si>

